

Univerzita Karlova v Praze
Institut sociologických studií

Bakalářská práce

2012

Jaromír Musil

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut sociologických studií

Jaromír Musil

Výzkum sociální skupiny – čeští judisté

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: Jaromír Musil
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Josef Kandert, Csc.
Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

Jaromír Musil

Výzkum sociální skupiny – čeští judisté

Abstrakt:

Česká judistická komunita tvoří kulturní skupinu, jež je složená ze závodníků, trenérů, rozhodčích a vyšších funkcionářů. Tato kulturní skupina má však z kulturně sociálního hlediska jeden závažný problém. Každá podskupina, ze které se tato komunita skládá, chápe svoji pozici v této kulturní skupině jinak, než ji chápou ostatní. Výzkum zkoumá vztahy mezi jednotlivými podskupinami. V této práci kladu velký důraz zejména na metodologii výzkumu.

Abstract:

Czech Judo community is a cultural group that is comprised of athletes, coaches and higher referee officials. Nevertheless, this cultural group has one serious problem from the cultural and social term point of view. Every group, or better to say a formation, from which this community consists of, understands its role in this cultural group differently to the others. The research examines the relationships between particular groups. I mainly emphasize the methodology of research in this work.

Klíčová slova: Judo, sociální skupina, trenér, rozhodčí, závodník, vyšší funkcionář

Keywords: Judo, social group, coach, referee, competitor, official higher

Rozsah práce:	Stránky:	70
	Slova:	17 617
	Znaky (bez mezer):	99 004
	Znaky (včetně mezer):	116 291
	Odstavce:	714
	Řádky:	2 234

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Prof. PhDr. Josefu Kandertovi, Csc. za konzultace během psaní této práce a obecně za vstřícný přístup během celého mého studia. Dále bych rád poděkoval rodině za to, že mě během výzkumu podporovala. Další dík patří všem respondentům, kteří si na můj výzkum udělali čas.

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze 22. 7. 2012

Jaromír Musil

Obsah:

1. Úvod.....	9
1.1. Judo	9
1.2. Předmět práce.....	9
1.3. Specifika mého výzkumu.....	10
1.3.1 Velikost základního souboru.....	10
1.3.2 Komunita	10
1.3.3 Sociologie sportu	11
1.3.3.1. Kultura v sociologii.....	11
1.3.3.2. Kult hrdiny.....	12
1.3.3.3. Fyzická a duševní kultivace člověka	14
1.3.3.4. Sport a hra.....	15
1.3.3.5. Kulturní znaky sportu a životní styl	16
1.3.4 Kulturní kapitál.....	18
1.3.4.1. Obecné typy kulturního kapitálu	19
1.3.4.2. Studium kulturního kapitálu v mezigenerační perspektivě ...	20
1.3.5 Sportovní kapitál.....	21
1.4. Kvalitativní kontrola kvantitativní přístup.....	21
1.4.1 Kvantitativní přístup	21
1.4.2 Kvalitativní přístup	22
1.5. Jak budu psát.....	23
1.6. Pouze Česká republika	23
1.6.1. Námitky ostatních	24
2. Zrod tématu.....	24
2.1. Definice judisty	24
2.1.1. Němá sebekritika českých judistů	25
2.1.2. První rozhovory	25
2.1.3. Demonstrace.....	25
2.1.4. Identifikace	26
2.1.5. Výsledky prvních rozhovorů	26
2.1.5.1. První chyby.....	27
2.1.6. Druhá vlna rozhovorů.....	27
2.1.6.1. Otázky v druhé vlně rozhovorů	28

2.1.6.2. Tehdy jsem napsal (Květen 2010)	28
2.1.6.2.1. Závodníci (Květen 2010):	29
2.1.6.2.2. Trenéři (Květen 2010)	29
2.1.6.2.3. Rozhodčí (Květen 2010)	29
2.1.6.2.4. Vyšší funkcionáři (Květen 2010)	30
2.1.6.3. Základní popis vztahů (Květen 2010)	31
2.1.6.4. Námět na bakalářskou práci	31
3. Teze bakalářské práce	31
3.1. První představa dotazníku (Červen 2010)	32
3.2. Rozložení výběrového souboru (Červen 2010).....	32
3.3. Hypotézy (Červen 2010).....	33
3.4. Cíl výzkumu (Červen 2010)	33
4. Tvorba dotazníku	33
4.1. Začátky	33
4.1.1. Předpoklad	34
4.1.2. Cíl výzkumu	34
4.1.3. Jak sestavit dotazník	34
4.1.3.1. Zdánlivá konfrontace	35
4.1.3.1.1. Jména	35
4.1.4. Změna přístupu	35
4.2. Zamítnutí kvalitativního přístupu	36
4.3. První dotazník	36
4.3.1. Sám proti sobě	37
4.3.2. Pilotáže	37
4.3.2.1. Rekonstrukce chyb	37
4.3.2.2. Skryté úmysly	37
4.3.2.3. Snaha o zábavnost.....	38
4.3.2.4. Hodnocení	38
5. Poslední teoretická příprava před samotným výzkumem	38
5.1. Proměnná „U“	39
5.1.1. Škálování proměnné „U“	39
5.1.2. Vyšší funkcionáři a „U“	40
6. Zahájení sběru dat.....	40
6.1. Problémy během sběru dat.....	41

6.2. Dokončení sběru dat.....	42
6.3. Software.....	42
7. Analýza.....	42
7.1. Základní znaky souboru.....	43
7.2. Analýza jednotlivých fenoménů.....	43
7.2.1. Změna pravidel.....	43
7.2.1.1. Přímý útok na nohy.....	43
7.2.2. Názory na změnu pravidel.....	44
7.2.2.1. Názory na změnu pravidel v rámci složek komunity.....	44
7.2.2.2. Změna pravidel – hypotézy.....	45
7.2.2.3. Změna pravidel – Interpretace.....	45
7.2.3. Chápání vlastní složky judistické komunity.....	46
7.2.3.1. Metodický postup.....	47
7.2.3.1.1. Příprava závodníka.....	48
7.2.3.1.2. Zvládnutí technik.....	49
7.2.3.1.3. Teorie sportovního juda.....	50
7.3. Shrnutí.....	51
7.3.1. Konečný popis jednotlivých složek judistické komunity.....	52
7.4. Závěr.....	55
7.4.1. Stručné výsledky výzkumu.....	56
7.5. Conclusion.....	56
7.5.1. Brief results of the research.....	57
8. Přílohy.....	57
8.1. Příloha 1.....	58
8.2. Příloha 2.....	62
8.3. Příloha 3.....	64
8.4. Příloha 4.....	66
8.5. Příloha 5.....	67
8.6. Příloha 6.....	67
8.7. Příloha 7.....	67
8.8. Příloha 8.....	67
8.9. Příloha 9.....	68
8.10. Příloha 10.....	68
9. Použitá literatura.....	69

1. Úvod – Teoretická část

O čem a jak budu psát.

1.1. Judo

Celý můj výzkum, a tudíž i celá má bakalářská práce se točí kolem juda. Na začátek, se určitě sluší vysvětlit, proč tomu tak je. Odpověď je jednoduchá. Kolem juda se totiž točí i celý můj život. Judo dělám od pěti let. V současné době jsem desetinásobný mistr České republiky. Mám druhý dan (mistrovský stupeň). Mám licenci rozhodčího třetí třídy, zkušebního komisaře třetí třídy a trenéra druhé třídy. Na stránkách Českého svazu juda je v sekci „Komise trenérsko-metodická“ k dispozici má publikace „Moje cesta k 7. místu na ME“. Jedná se o studii tréninkových metod v rámci komplexního vývoje závodníka, kterou jsem sepsal v rámci licenčních zkoušek na trenéra druhé třídy. V současné době jsem se nominoval na olympijské hry v Londýně 2012. Mezi mé největší úspěchy patří sedmé místo na Mistrovství Evropy v Istanbulu 2011, sedmé místo na Světovém poháru v Madridu 2012, páté místo na Světovém poháru v Tallinnu 2011 a třetí místo na Světovém poháru v Praze 2010.

1.2. Předmět práce

Předmětem mé bakalářské práce je nástin metodiky výzkumu, metodik jednoho konkrétního sociologického výzkumu. K výzkumu jsem mohl přistupovat buď jako nezávislý výzkumník nebo jako závislý výzkumník, který je identifikovaný s určitým sociálním systémem. Být nezávislým výzkumníkem je lepší v případě, že zkoumáme formální systémy. Při výzkumu neformálních systémů se více vyplatí role závislého výzkumníka - insidera, který svou roli neprozradí. Vzhledem k situaci a pozici kterou v komunitě judistů mám, jsem se rozhodl pro přístup insider. Celý tento výzkum jsem dělal sám, včetně sběru dat, nahrání dat a celé analýzy. V minulosti jsem samozřejmě prošel kurzy „Praktika z kvalitativního výzkumu“ a „Praktika z kvantitativního výzkumu“. Předmětem těchto kurzů byl také výzkum, na kterém jsme se v rámci těchto praktik podíleli.

1.3. Specifika mého výzkumu

Rozdílnost s výzkumem, jenž je předmětem mé bakalářské práce, a těmi, na nichž jsem se podílel v rámci praktik, je hned několik. Jedním z nich je výše zmíněný přístup, nejzjevnějším rozdílem ovšem je velikost základního souboru. Zatímco u výzkumů, které jsme prováděli na praktikách, byl základní soubor například žáci osmých tříd základních škol a tomu odpovídajících tříd víceletých gymnázií v celé České republice, což zahrnuje desítky tisíc lidí, byl můj základní soubor podstatně užší.

1.3.1 Velikost základního souboru

Podle slov generálního sekretáře Českého svazu juda Ing. Pavla Volka je v současné době v České republice kolem osmi tisíc registrovaných judistů, což jen dokazuje, že můj výzkum se dotýká jen velmi úzké skupiny populace, což mi umožnilo celý výzkum provést sám.

1.3.2 Komunita

Komunita je společenství živých bytostí, které sdílejí určitou oblast (omezenou prostorově, jejich společnými zájmy apod.). Jednotlivé živé bytosti mohou být rostliny, zvířata nebo lidé, kteréhokoliv druhu nebo velikosti. Komunitu charakterizuje zejména sdílená vzájemná interakce, vycházející například ze společných potřeb nebo zájmů. Komunity se obvykle vytvářejí na jednom konkrétním místě, toto neplatí na internetových médiích (lidská komunita může být třeba obyvatelstvo obce, může se ale jednat i o spolek, rodovou osadu, občanské sdružení, církev, školu, společenský klub či firmu), zejména s rozšířením internetu však toto omezení přestávají platit (například komunity na diskusních fórech, linuxová komunita nebo narůstající komunita kolem otevřené encyklopedie Wikipedie), nicméně každá skutečná lidská komunita je vždy založena na vzájemném fyzickém styku více živých lidí, virtuálně fiktivním prostředím omezené na pouhou elektronickou komunikaci je moderním prostředkem soustřeďující jedince ze stejného prostředí, typickým komunitním internetovým serverem je portál Facebook, ovšem ten je často mylně označován nesprávným označením sociální síť. Definice komunity založená pouze na internetové či jiné elektronické komunikaci může být ze sociologického hlediska značně problematická (Lietaer 2004, 167-174)

Budu tedy na české judisty nahlížet, jako na komunitu.

1.3.3. Sociologie sportu

Současná sociologie sportu trpí určitým nedostatkem v oblasti teorie. Zatímco úspěšně aplikuje sociologické metody a techniky, její přínos v teoretickém zkoumání je často pouze vedlejším produktem zkoumání jiného typu. Přitom v sociologii lze dnes pozorovat snahu o návrat k obecné teorii. Nejde ani tak o teorii, která by vysvětlovala obecné principy chodu společnosti, jako spíše o jednotlivé teorie (středního dosahu) tvořící pozadí sociologického zkoumání určitých oblastí sociální zkušenosti v rámci odvětvových sociologií. Druhým neduhem sociologie sportu je, že se při studiu kulturních charakteristik sportu snaží „zpětně dohledávat“ tyto charakteristiky a znaky např. z definic sportu, příp. z etymologie slova sport.. Podobně je na tom antropologie sportu, kde nacházíme řadu případových studií .

1.3.3.1. Kultura v sociologii

Termín kultura je odvozen z latinského colere (pěstovat, pečovat, obdělávat). Jeho původní význam je skutečně „pěstování a zdokonalování předmětu schopného zlepšení a zušlechtnění, prováděné člověkem“ (Filozofický slovník 1985, 330). Postupně se předmět zušlechťování mimo člověka posouvá až k němu a např. Cicero rozumí pod kulturou zdokonalování lidských schopností prostřednictvím „vzdělávání ducha“. V 17. a 18. století lze již pozorovat rozšíření významu, kdy kultura je „vše, čím člověk působením na okolní svět i na svůj vlastní vývoj zlepšuje přirozený stav a čím přispívá ke zdokonalení sebe sama“. (Filozofický slovník. 1985, 331) Sociologie a další společenské vědy dnes pracují s pojetím, které pochází asi ze 30. let 20. stol. Podle Kellera je kultura „souborem činností a výtvorů této činnosti, které lidem umožňují přežít v přírodním prostředí, spolu se souborem věr a představ, které tomuto přežití chtějí dát smysl“ (Keller 1995, 159). V sociologii je často termín kultura vymezován určitými znaky, které souvisí se sociálním „bytím“ člověka. Tak je kultura charakterizována jako suma specifických vzorců jednání (Keller, J.: Úvod do sociologie. SLON, Praha 1995,160) a pro její kumulativní charakter, kdy je schopna konzervovat informace (např. pomocí písma), jí bývá prisouzena role nositelky norem a hodnot. Tím je (jistým způsobem) řešena odvěká otázka kooperace a soužití ve společnosti.

Struktura kultury je určována institucemi, které dávají jakýsi návod „jak uspokojovat veškeré lidské potřeby“, kde jde o potřeby základní (biologické) a tzv. nadstavbové (kulturní). (Klofáč - Tlustý 1959, 143)

To, co bylo zatím uvedeno, chápeme jako zcela obecnou definici lidské kultury. Takové pojetí označme za kulturu v širším smyslu. Pokud bychom se zabývali odlišnostmi v příslušných vzorcích jednání a konkrétních hodnotách a normách, hovořili bychom o kultuře v užším smyslu. Kultura v užším smyslu je tedy závislá na čase, kde bereme v potaz tzv. společenský vývoj, a na vůdčích idejích (náboženství, ideologie apod.). V této souvislosti se často hovoří o civilizačních okruzích (evropská civilizace, civilizace Dálného východu atd.). Kultura v širším smyslu tvoří pouze rámec toho, co je pro celou lidskou existenci významné. Kultura v užším smyslu již tvoří rámec pro vlastní síť sociálních vztahů.

1.3.3.2. Kult hrdiny

Sport jakožto fyzická aktivita člověka je typickým příkladem kulturního fenoménu. Kultura je zde chápána v širším smyslu. Sousloví kulturní fenomén chápeme jako libovolné lidské činnosti v duchu určité ideje, jež je „posvěcena“ nějakými kulturními vzorci či hodnotami. S ohledem na definici kultury není divu, že též používáme termín tělesná kultura. Jde o zcela integrální součást lidského života. Abychom viděli, které znaky činí ze sportu kulturní jev, je třeba se zaměřit na původní smysl přikládáný aktivitám, jež nyní zahrnujeme pod označení sport. Uvidíme, že definice, které se ke sportu váží přibližně od poloviny 19. století, často nezachycují tento obecný pohled na základ sportovních aktivit v životě člověka. Příkladem je i jakési zpětné doplňování znaků sportu z významu slova *disportare* (lat.) a jeho užití v 19. stol. Na tento problém upozorňují i jiní autoři. (Čechák – Linhart 1986, 7-9).

Velmi jednoduše bychom mohli říci, že každý živý tvor této planety se během života snaží zachovat právě tento svůj život, což vždy znamenalo a bude znamenat vyvinout úsilí spjaté s fyzickou stránkou daného jedince. Přežití je tak vázáno na jistý stupeň vytrvalosti, síly a umění boje. Ten vytrvalejší, silnější, schopný obstát v soupeření s ostatními je vítězem v boji o zachování života. Není pochyb o tom, že všechny generace lidského rodu považovaly vytrvalost, sílu a umění boje za uctívané schopnosti. V této souvislosti lze hovořit o kultu

hrdiny jako o souhrnu zmíněných uctívaných schopností. Termín hrdina a hrdinský výkon zavádí již Thorstein Veblen (Veblen 1999 17-19 a kap. 10). Hrdinu zde chápeme jako bytost, jež prokázala svou nepřemožitelnost ruku v ruce se schopností přemáhat. Není třeba zužovat pojem hrdiny jen na osobnost, která užívá síly a moci k ochraně svých bližních. (Takové pojetí hrdiny a hrdinství je mnohem bližší modernímu, civilizovanému člověku.) Bytost se stává hrdinou až v okamžiku, kdy demonstruje sílu, kdy navenek projeví uctívané schopnosti. Zajistit zmíněnou nepřemožitelnost lze ovládnutím nadpřirozených „sil“, což je však obvykle vyhrazeno bohům a polobohům, u nichž se zařazení do kategorie hrdiny prostě předpokládá, viz řecké báje, Mahábhárata, sport egyptských králů (Decker 1993.) a další, nebo je nutno obrátit se k fyzickému (resp. i psychickému) zdokonalení. Člověk-bojovník tedy musel projít jistým výcvikem (kultivací), který vedl k jeho zdokonalení v oblasti „vojenské“. Již jsem zmínil, že důležitým znakem hrdinství je jeho projev, je nutné demonstrovat své schopnosti. Zde se zcela přirozeně připojuje nutnost výběru těch nejlepších na základě „umělého“ soupeření – soutěže. Všimněme si, že hrdina zaujímá vysokou pozici na společenském žebříčku bez ohledu na to, jaký je jeho původ. Je zřejmé, že společnosti, v nichž je minimální vertikální sociální mobilita, nedovolují hrdinovi postoupit výše mimo svou třídu (kastu), ale je mu minimálně popřáno značné pozornosti a uznání. Sport se v mnoha případech stává prostředkem ke zvýšení sociálního statusu. S tím je spojena prestiž a samozřejmě autorita vyvěrající z moci příslušející hrdinově pozici. Uctívání zmíněných schopností vytváří hodnoty, které jsou součástí veškeré lidské kultury (zde jde opět o kulturu v širším smyslu). Hrdina jako symbol je srozumitelný všem lidem a jeho pozice elity ve společnosti je stěží zpochybnitelná. V současné době je sportovní hrdina chápán i jako národní či státní symbol viz Zátopek a jiní.

Zatím jsme hovořili o kultuře v širším smyslu a zdůraznili to, co je zcela charakteristické pro celý lidský rod. Upozornili jsme na roli záměrných fyzických aktivit, které jsou spjaty s dosahováním ideálu v souladu s uznávanými hodnotami, jež jsme souhrnně nazvali kultem hrdiny. Sport v tomto smyslu, kde by se dalo též užít označení „vojenský“ výcvik, provází lidská společenství v souladu s uctívanou hodnotou nepřemožitelnosti. Týká se to i kultur, které bychom označili Batailleovým termínem „neválčící společnosti“, v nichž se přesouvá zájem o zdokonalení spíše do roviny duchovní (viz též následující oddíl

1.3.3.3 .Fyzická a duševní kultivace člověka) Zde je opět vhodné upozornit na to, že hovoříme dostatečně obecně a neomezujeme se na některou z kultur v užším smyslu. Současně je třeba zdůraznit, že jsme sport zatím ani nespojovali s volným časem. Každý však tuší, že dosahování ideálu hrdiny je „zaměstnání na plný úvazek“. Vážně míněné fyzické zdokonalování potřebuje specifický čas. Proto se nezdřáhám používat termínu vojenský výcvik, i když slovo vojenský stále doplňuji uvozovkami. Snad netřeba připomínat, že lidé zabývající se vojenským výcvikem měli vždy předpokládané zvláštní postavení. Viz např. Platónova Ústava či kšátrijové v Indii. V předchozím odstavci jsme zdůraznili dva aspekty, které charakterizují sport v tomto obecném pojetí kulturního fenoménu. Prvním bylo fyzické zdokonalení, kdy nezapomínáme ani na zdokonalení psychické, a druhým byla soutěž, která se již dotýká polohy sportu jako hry a zábavy.

1.3.3.3. Fyzická a duševní kultivace člověka

Za první kulturní aspekt jsme zvolili fyzické zdokonalení. Důvodem je snaha ukázat sport jako součást kultury, jako kultivaci (i třeba s prvky „barbarství“). Nejde totiž jen o boj, násilí a agresi, tj o jakousi zvířecí přirozenost v člověku, ale právě o ono sebezdokonalení, byť i se záměrem ničit a zabíjet. Pěstování, rozvíjení jisté stránky lidské bytosti v souladu s hodnotami dané kultury jako směřování k určitému ideálu (vytvořenému na jejich základě) je typickým znakem internalizace kulturních hodnot, kdy jedinec směřuje k uznávanému ideálu cílenou aktivitou. To, že dnes v mnoha sportovních aktivitách dřívějších dob vidíme spíše projev zvířete v člověku, je pouze důsledkem změny kulturních vzorců, změny uznávaných hodnot a příslušných kulturních norem. Viz např. přístup Norberta Eliase (Šubrt 1996). Sport je tu stále institucionalizovaným způsobem uspokojování některých potřeb člověka v rámci dané kultury (v užším smyslu). Na tomto hledisku nic nezmění to, co spojují jednotlivé kultury s pojmy ušlechtilost a humanita. Obě kategorie asi nebudeme spojovat s člověkem-zvířetem, musíme je však přijmout do slovníku, který používáme u člověka kulturního, u člověka, jenž je bytostí společenskou. Rozhodně by ale bylo troufalé rozhodovat, zda humanita a ušlechtilost jsou nějakou „metafyzickou“ součástí lidské „bytosti“. Z našeho pohledu se zdá, že oba pojmy prošly během času určitou obsahovou změnou.

V okamžiku, kdy určitá úroveň kooperace, dělby práce umožňuje uvědomit si dichotomii mezi „duší“ a „tělem“, setkáváme se s pojetím sportu, které již zřetelně zdůrazňuje kultivaci ducha i těla. Ve smyslu definice kultury jsme oprávněni říci, že sportovní aktivita člověka začíná zrcadlit další z (nových (?)) hodnot kultury. Je však třeba zdůraznit, že tato filosofická hodnota harmonického rozvoje těla i ducha je již méně srozumitelná „širokým masám“, a tudíž i hůře přenositelná. Ovšem její integrální součástí, kterou je péče o zdraví těla (i ducha), tomuto neduhu nepodléhá tak silně, aby nebyla alespoň uznávána a aplikována.

V předchozím odstavci jsme ukázali vztah dvou součástí sportu z pohledu kultivace lidské bytosti. První se týkala toho, co bychom mohli označit jako zcela přirozenou potřebu ovládnutí, panování (nad člověkem i přírodou), a druhá již zachytila jisté specifikum lidské kultury, jímž je důraz kladený na duchovní rozvoj člověka. Tuto stránku sportu bychom mohli označit za snahu o dosažení „duchovně-fyzické jednoty“. Ani zde se však nemusíme vyhýbat slovu panování, jde totiž o „panování nad sebou samým“.

1.3.3.4. Sport a hra

Zmínili jsme nutnost porovnávání a soutěžení jako způsobu, jak rozpoznat příslušného adepta na roli hrdiny. Poměrování a demonstrace sil je součástí kultu hrdiny. Takové poměrování-soutěžení se již dotýká dvou rovin. První je samotný akt soutěže, do něhož vstupuje uchazeč o vítězství, a druhou (která nemusí být vždy přítomna) je diváctví. Důvod zájmu o sledování soupeření není asi po předchozích odstavcích třeba objasňovat.

V některých pracích se lze setkat s tvrzením, že sport je hra. S ohledem na styl, jaký jsme zvolili při kulturní analýze sportu, jsme však nuceni dodat, že to platí spíše pro soudobé chápání termínu sport (Čechák - Linhart 1986, 22) a pro rovinu označenou jako diváctví. Abychom objasnili, proč je toto spojení sportu a hry tak těsné, podívejme se na to, co je to hra.

Vůbec bychom se nemuseli stydět vyslovit heslo, které jsme použili i u sportu – hra je kulturní fenomén. Sociologie si všímá člověka jako individua nalézajícího se v určitých pozicích a vazbách ve společnosti. Tyto pozice jsou spojeny s různými rolmi, které jedinec „hraje“, resp. jedná tak, jak se od něho očekává, nebo lépe: jedná tak, jak rozumí své roli a jak rozumí očekávání, které je s jeho rolí spjato. Jednání v sociálních pozicích a vztazích je obvykle dáno

souborem kulturních hodnot a norem, které vytváří očekávání a závazek pro jedince na příslušné pozici a v příslušných vazbách. Typ jednání je tu dán internalizací zmíněných kulturních hodnot a norem např. v průběhu socializace jedince. Hra je také jistá kombinace vzorců chování. Kombinace, která však vymezuje oddělený systém chování (Sutton - Smith 1971, 106). Člověk je vtažen do „jiné reality“, jež je často přehledná, jsou známa pravidla a veškeré možné vlivy na hráče. Obvykle nedochází k fatálnímu vlivu na pozice a vztahy běžného života. Kromě toho je hraní spojeno s uspokojením jedince při vstupu do „jiného bytí“. Obdobně Marx hovoří o říši svobody, kdy nejde o tvorbu materiálních hodnot, ale o svobodnou seberealizaci jedince, jež má svůj význam při uspokojování jeho potřeb a případně při jeho sebezdokonalování. Zde je jistě zřejmá i úloha her v socializačním procesu.

Sport může vykazovat stejné znaky jako hra. Také může vymezovat speciální prostor a čas, což je dáno jeho „pravidly“, a řešit tak jisté symbolické situace (Choutka 1978). Aktérům je vymezen komunikační rámec, jenž zajišťuje obecné porozumění uvnitř i vně sportu-hry (Sutton - Smith 1971). Podle Choutky jsou významné společné znaky sportu a hry dobrovolnost, která zajišťuje prožitek z činnosti a doplněk životního stylu moderní společnosti. Tady se již projevuje vazba hry a sportu na volný čas, jako integrální součást života v mnoha společnostech moderního typu.

1.3.3.5. Kulturní znaky sportu a životní styl

V předchozím textu jsem se snažil upozornit na znaky sportu, které mu můžeme přisoudit, aniž bychom byli nuceni omezovat se na soudobou definici tzv. moderního sportu nebo zužovali pojetí sportu na nějaký kulturní či časový rámec. Snad všechna pojetí sportu jistým způsobem zohledňují obě jeho roviny: sport jako zdokonalení (projev, demonstrace dokonalosti) a sport jako hra. Obojí je součástí všech kultur v užším smyslu, a proto jsme si dovolili označit takto pojímaný sport zcela obecně jako kulturní fenomén. Ve všech kulturách jsou tyto znaky dostatečně srozumitelné a z nich též vychází porozumění významu (funkce) sportu ve společnosti. Podobně jsou ve společnosti funkční všechny činnosti, jež jsou nositelkami uznávaných kulturních hodnot, a nezáleží na tom, zda je jedinec jejich aktivní nebo pasivní součástí.

Používáme-li termín moderní sport (resp. sport v moderní společnosti), máme na mysli definice, které se ke sportu připojují v době tzv. moderní (industriální) společnosti. Již jsme okrajově zmínili, že každá (sportovní) aktivita vyžaduje specifický čas. Soudobá moderní společnost západního typu je často spojována s rozvojem volného času. Důvody můžeme hledat např. v oddělení práce od obydlí, její organizaci a automatizaci, kdy se zřetelně odděluje pracovní a mimopracovní čas. Volný čas se stává „prostorem“ pro realizaci námi zmiňovaných kulturních znaků sportu. Sociologie má často kategorii volného času spojenou se životním stylem, kdy životní styl je jistým individuálním „bytím“ ve světě a společnosti. Životní styl je totiž silně vázán na individuální zájmy a hodnoty, jež jsou ale vždy pod společenským, resp. kulturním, vlivem. Nesmíme ale ztotožňovat pojmy sport a hra. Hru chápeme jako jistý (kulturní) znak sportu, podobně jako je tomu s kultem hrdiny a sebezdokonalením, ale výsledkem aktivit, které řadíme pod společné označení sport (a nezáleží na tom, jaký je jejich faktický projev, zda jsou provozovány aktivně nebo pasivně) je vždy vliv na životní styl. Samozřejmostí je i druhý směr, kdy životní styl má vliv na ně, resp. na jejich výběr. Náhodné hraní, podobně jako nahodilý sport (možná lépe: nahodilá sportovní aktivita, která plní funkci, jakou přisuzujeme hře), nemá vliv na životní styl. Ve schématu jsme to naznačili přesahem „hry“ mimo rámeček vlivu na životní styl (čárkovaně). Podobně se lze dívat i na zbývající znaky sportu. Člověk si např. uvědomuje hodnoty hrdinství a sebezdokonalování, ale k jejich případnému vlivu na životní styl nemusí být jako prostředek užít sport.

O životním stylu jsme hovořili jako o individuálním „bytím“, čímž jsme rozhodně neřekli, co životní styl je. Jeho vymezení v sociologii je poněkud problematické a velmi často dosti široké. Předem si je třeba uvědomit, že i použití slova individuální nemá odkazovat pouze na jedince. Podle Duffkové je životní styl (též: životní způsob, životní sloh) systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických pro určitý subjekt. (Duffková 1994, 111) Subjektem může být jedinec i skupina. Jde o různorodé lidské aktivity, jejichž důležitým znakem je, že zauímají trvalejší místo v životě a často se opakují (Slepičková 2000,37). V případě skupiny bychom mohli hovořit až o tradici. Těmto aktivitám je přikládán význam a jsou obvykle citově zabarvené (a to zejména v kladném smyslu). Dalo by se říci, že jedinec vykazující určitý životní styl si uvědomuje jistou „příslušnost“ k nějakému sociálnímu útvaru právě na

základě jistých výrazných znaků svého životního stylu. K tomu viz též (Toffler 1992, 150 -154). Označit někoho za šachistu, karatistu, fotbalistu či fotbalového fanouška vlastně znamená naznačit jeho zájmy, očekávané postoje a hodnoty. Příležitostná hra v šachy obvykle nevytváří pocit „jsem šachista“. Je tu potřeba určitý zájem o tuto činnost (studium, ...), pravidelnost (s vymezeným časem) a jistých vnějších znaků, symbolů („nosit stále šachovnici“, členství v klubech, ...). Je zcela zřejmé, že ani toto naše vymezení neklade zcela zřetelnou hranici, kdy jde (v duchu předchozích úvah) o „pouhé hraní si“ a kdy již jde o aktivitu, která charakterizuje jistý životní styl (chybí např. nějaké výrazné vnější znaky – oblečení motorkáře apod.). Tuto hranici však může pomoci stanovit i samotný typ prováděné aktivity. Životní styly mohou být velice různorodé. Lze je zkoumat jako komplexní charakteristiku konkrétního života nebo se jimi zabývat skrze jejich výrazné znaky. Pro nás je však podstatné uvědomit si, že každá kultura v užším smyslu je nositelkou jisté sady životních stylů. Protože kultura přináší i interpretaci životních stylů, je třeba na závěr zdůraznit, že životní styl podléhá nejen hodnocení z pozice dané kultury, ale tvoří i jeden ze znaků sociálního statusu.

1.3.4. Kulturní kapitál

V sociologii se nejčastěji používá definice kulturního kapitálu odkazující k původnímu pojetí P. Bourdieu (1973), ve které se za jeho klíčovou funkci označuje kulturní a sociální inkluze/exkluze napomáhající vytváření kolektivní identity prostřednictvím kulturní distance k jiným skupinám. Kulturní kapitál tak představuje „institucionalizované široce sdílené kulturní signály (postoje, preference, formální vědění, jednání, statky, oprávnění) používané jako nástroje sociální a kulturní exkluze“ (Lamont - Lareau 1988).

V učebnicích se nejčastěji uvádějí s odkazem na P. Bourdieu tři formy kulturního kapitálu: vtělený (jak se umíme pohybovat v sociálním prostoru – vkus, preference, distinkce), objektivizovaný (kulturní předměty hmotné povahy) a institucionalizovaný (vzdělání, zejména v podobě titulů). Bourdieuho přínos byl originální nejen v teoretické rovině ale i tím, že se ve výzkumech z 60. let pokusil vtělený kulturní kapitál empiricky měřit. Jeho přístup je ovšem dnes kritizován za to, že příliš zdůrazňuje význam jemností a kulturních signálů tzv.

vysoké kultury, na druhé straně opomíjí praktické individuální schopnosti a roli morálních hranic při utváření sociální identity (DiMaggio 1991).

Kulturní kapitál můžeme chápat i jiným způsobem než běžně v empirické sociologii používanou míru účasti na vysoké kultuře a kulturních preferencích, vč. různých sportů, což se obecně považuje za nepřímé ukazatele obtížně měřitelných forem kulturního kapitálu jako např. sebezprezentace či schopnost řádné jazykové promluvy. Z hlediska teorie bychom měli podle P. DiMaggia rozlišovat mezi kulturními zdroji napomáhajícím lidem ke společenskému úspěchu a formami kulturního kapitálu obecnější podoby, např. orientace ve vysokém umění (DiMaggio 1991).

1.3.4.1. Obecné typy kulturního kapitálu

Kulturní kapitál lze dále rozčlenit na tři obecné typy na základě jeho efektů pro jedince.

1. Vysoko-kulturní či kultivační kulturní kapitál umožňuje kulturní a sociální inkluzi/exkluzi na základě znalosti a schopnosti ovládat symboly dominantní kultury. Jde zejména o preferenci a participaci na vysokém umění (Bourdieu 1973, 71–84

2. Kognitivní kulturní schopnosti předávané rodiči svým dětem, např. čtení s dětmi podporující kognitivní jednání (De Graaf 2000, 92-111.). Jak poukázal B. Bernstein, děti z odlišných sociálních tříd si v rodině osvojují rozdílné používání jazyka (kódy a formy řeči) a tím i schopnost verbalizovat své myšlenky. V důsledku toho jsou pak nesterjně vybaveny pro úspěch ve škole. Důležitý je také význam „poznatkového zázemí“ rodiny (Mareš 1999), které rodiče poskytují svým dětem. Nejde jen o knihy či samotné znalosti ale také o věnovaný čas a emocionální podporu.

3. Kompetenční – kulturní zdroje představují praktické schopnosti podporující mobilitu a úspěch (DiMaggio 1991, 133–155) ale i způsobilost komunikace při interakci s druhými. Jde o tzv. zásobu členských symbolů, které cirkulují v sociální síti daného člověka a vytváří jeho emocionální energii, která je v mikrosociologické perspektivě základem nerovností mezi lidmi (Collins 2004).

Pod tento třetí typ můžeme zahrnout i rozlišení mezi samotným kulturním kapitálem představujícím dovednosti při spotřebovávání statků (jako kupříkladu cit pro okázalou spotřebu) a schopnosti rozmlouvat o obecně prestižních a

uznaných kulturních statcích na jedné straně, a kulturními zdroji, zahrnující symbolické znalosti použitelné ve specifických kontextech, tzv. interakčních rituálech (Collins 2004). V určitém sociálním prostředí totiž schopnost inteligentně promlouvat např. o „budoucnosti pšenice, nebo divácky zábavném závodu předělaných aut“, představuje sice důležitý kulturní zdroj, ten ale nelze označit za kulturní kapitál v původním významu odvozeném z dominantní kultury, neboť nejde o obecnou hodnotu diktovanou převažujícím kulturním kontextem (DiMaggio 1991, 133–155).

Do této sféry uvažování o kulturním kapitálu jako kulturně–společenské kompetenci lze také zařadit akční rádius člověka, tedy jakýsi rozsah jeho životního stylu, který shrnuje jak kulturní, sociální, politický tak i lidský kapitál (Šmídová 1991, 128–133). Utvářen je prostorovým a sociálně-komunikačním dosahem: osobní neformální kontakty (rodina, přátelé), přesah do veřejné sféry (politické, náboženské, zájmové aktivity) a masmédií (způsob příjmu sdělení a informací a jejich zpracování i využití). Pro sociální uplatnění jedince je důležitá jednak jeho schopnost komunikovat, ať už jde o způsobilost orientovat se v uznaných tematických okruzích nebo samotná kapacita promlouvat, tak i vlastnictví symbolických významů a sociálních zdrojů (symbolický a sociální kapitál).

Uvedené podoby kulturního kapitálu se navzájem nevyklučují, naopak jsou navzájem provázané. Nejedná se tedy v zásadě o typy, ale o různé funkce kulturního kapitálu mající v různém prostředí odlišné efekty na utváření a udržování stratifikačního systému.

1.3.4.2. Studium kulturního kapitálu v mezigenerační perspektivě

V české sociologii je kulturní kapitál často mylně ztotožňován pouze s dosaženým vzděláním, které může být jeho nepřímým indikátorem, nevyjadřuje ovšem celou podstatu obsaženou v teorii kulturní reprodukce sociálních tříd (Bourdieu 1973, 71–84). Pokud zkoumáme kulturní kapitál prostřednictvím kulturní či materiální spotřeby, pak se můžeme zejména při studiu jeho mezigeneračního předávání zaměřit na základě uvedených tří obecných typů na problematiku: 1. spotřeby „vybraných“ statků ukazující na vybranost vkusu a sebe prezentace; 2. kulturní participace a podpory intelektuálních znalostí kultury u dětí (např. knihy, hudební nástroje, návštěvy divadel, mimoškolní kroužky

týkajících se oblasti umění) vs. preference spotřeby masové kultury; 3. investice do rozvoje schopností dětí (např. počítače, sportovní výbava, mimoškolní kroužky a další aktivity rozvíjející schopnosti praktického rázu). Tyto otázky se týkají zejména rodin s dětmi ve školním věku.

Kromě roviny materiální spotřeby je důležité studovat i podobu neekonomických investic rodičů do kulturního (a lidského) kapitálu jejich potomků. Vedle vedení k vybraným mravům a schopnosti vyznat se ve vysokém umění se jedná zejména o emocionální podporu, časové investice do učení se s dětmi, komunikaci se školou, snahu zprostředkovat dítěti informace, které škola nepředává. Zkrátka to, co jsme označili za kulturní kapitál kognitivní a kompetenční - podporující společenský úspěch a pozdější uplatnění na trhu práce.

1.3.5. Sportovní kapitál

Teorie pana Bourdieho, Kulturní kapitál, mě inspirovala k myšlence nového pojmu „sportovní kapitál“. Na něj se pokusím aplikovat myšlenky tohoto velikána. Sportovní kapitál představuje rovněž institucionalizované kulturní signály, ale v rámci sportu, nebo přesněji sportovního odvětví. Tento pojem, který jsem si vymyslel, se mi přesně hodí pro to, abych se pokusil vysvětlit rozdíly mezi podskupinami judistů. Sportovní kapitál je tedy součástí, nebo typ kompetenčního kulturního kapitálu. (Viz bod 1.3.4.1. Obecné typy kulturního kapitálu) .Jsem si vědom určitých nepřesností, které to sebou přináší, nicméně kladů je více než záporů.

1.4. Kvalitativní kontra kvantitativní přístup

Protože dále v textu, budu hovořit jak o kvalitativním tak i o kvantitativním výzkumu, rozhodl jsem se, že v této teoretické části osvětlím tyto dva klíčové postupy.

1.4.1. Kvantitativní přístup

Výzkum zaměřený na ověřování hypotéz a na kvantifikaci popsanych jevů nazýváme kvantitativní výzkum. Pracuje se při něm metodou dedukce. Kvantitativní výzkum je tedy testování hypotéz o skupinách, ne o jedincích. Analýza je prováděna na kumulovaných datech o mnoha jedincích a data

můžeme kumulovat jen tehdy, jsou-li totožná. Kvantitativní výzkum používá deduktivní metodu. Kvantitativní výzkum může nalézt řešení jen pro takové problémy, které je možno popsat v termínech vztahů mezi pozorovatelnými proměnnými.

Kvantitativní přístup, tedy předpokládá, že fenomény sociálního světa (různé jeho aspekty, objekty, procesy ad.), které činí předmětem zkoumání, jsou svým způsobem měřitelné, či minimálně nějak tříditelné, uspořadatelné. Informace o nich, získávané v jisté kvantifikovatelné a co nejvíce formálně porovnatelné podobě. Pak je analyzuje statistickými metodami se záměrem ověřit platnost představ o výskytu nějakých charakteristik, také o jejich vztazích k dalším objektům a jejich vlastnostem apod.“(Reichel 2009, 40) Přičemž samotným základem kvantitativního šetření není pouze popis proměnných, ale i vztahy mezi nimi. Poznání jejich vztahů a rozložení vede ke stanovení otázek a cílů, které zkoumanou problematiku pomohou otevřít. „To je důležitý bod obecné výzkumné strategie. Nejdříve se podíváme na vztah dvou proměnných, a pak se věnujeme vysvětlení tohoto vztahu – to je výborná a základní strategie pro vytváření teorie v kvantitativním výzkumu.“ (Punch 2008, 35)

1.4.2. Kvalitativní přístup

Výzkum zaměřený na vytváření nových hypotéz, objevování a objasňování dosud neznámých souvislostí nazýváme kvalitativní výzkum. Pracujeme při něm metodou indukce. Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím. Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz, nového porozumění, nové teorie.

V sociálních vědách pojem kvalitativní výzkum označuje rovněž výzkum, který se zaměřuje na to, jak jednotlivci a skupiny nahlízejí, chápou a interpretují svět. Podle jiných kritérií může být jako kvalitativní výzkum označován takový výzkum, který neužívá statistických metod a technik. V tomto pojetí je v opozici k výzkumu kvantitativnímu, v praxi psychologického a sociologického výzkumu jsou oba přístupy nejčastěji doplňkem jeden druhého.

Impulsem pro rozšíření kvalitativního výzkumu byla reakce výzkumníků na dominanci kvantitativních metod zkoumání, které se opírají o přírodovědný a pozitivistický způsob řešení výzkumných otázek, hypoteticko-deduktivní paradigma, strukturovaný sběr dat a statistické metody testování hypotéz.

Kvalitativní výzkum se snaží interpretovat pohledy subjektů na zkoumaný předmět tím, že výzkumník přejímá jejich perspektivu. Využívá se podrobný popis každodenních situací. Jde o porozumění akcím a významům v jejich sociálním kontextu. Při kvalitativním výzkumu se neredukuje počet proměnných ani vztahy mezi nimi, o jejich redukci rozhodují samy zkoumané subjekty. Jsou upřednostňovány otevřené a nestrukturované výzkumné plány, analýza vychází z velkého množství informací o malém počtu jedinců. Převažuje zájem o reálné celky, interakce mezi aktéry a individuální osudy. Úkolem kvalitativního výzkumu je vytvoření holistického obrazu zkoumaného předmětu, zachycení toho, jak účastníci procesů situace interpretují a zachycení interpretací těchto interpretací. (Hendl, 2008.)

1.5. Jak budu psát

Vzhledem k tomu, že jsem všechno od začátku až dokonce dělal sám, na rozdíl od praktik, kde jsme si práci v rámci skupin rozdělili, jsem se rozhodl, že svoji bakalářskou práci pojmu trochu netradičně.

Kromě toho, že prezentuji výsledky výzkumu, budu retrospektivně popisovat celý průběh výzkumu od začátku až do konce, poukazovat na chyby, které jsem udělal a které jsem následně musel pracně odstraňovat, což taky bude ta hlavní část. Pokusím se svojí bakalářskou práci pojmout jako metodologickou studii začínajícího výzkumníka.

1.6. Pouze Česká republika

Ještě předtím, než se dostanu na úplný začátek, ke zrodu tématu, na kterém jsem se rozhodl pracovat, chtěl bych konstatovat, že celý můj výzkum i celá problematika, jíž se zabývám, se vztahuje pouze na Českou republiku. Uskutečnit tento výzkum mezinárodně by bylo jistě zajímavé. Daly by se pozorovat různé tendence v různých zemích. Tento výzkum by ovšem musel být podstatně rozsáhlejší. Aby byly jeho výsledky opravdu reprezentativní, musel bych v každé zemi, kterou bych do výzkumu zapojil, sebrat přibližně tolik

respondentů, kolik jsem sebral u českých judistů. Takový výzkum by byl tak obrovský, že si troufám přiznat, že bych ho sám nedokázal realizovat.

1.6.1. Námitky ostatních

Všichni lidé, kterým jsem se o svém výzkumu podrobněji zmínil, a nebylo jich málo, mě nutili do toho, abych tento výzkum udělal mezinárodně. Po námitkách, které jsem napsal výše (*viz bod 1.5 str.:10*), mi bylo řečeno, ať do výzkumu nepřidávám celé státy, ale ať sem tam dám dotazník nějakému zahraničnímu závodníkovi, rozhodčímu nebo trenérovi. Sociologovi bych samozřejmě nemusel vysvětlovat, proč je toto počínání nekorektní, pokud bych měl například 125 Čechů, 4 Maďary, 6 Slováků, 2 Japonce a jednoho Američana. Jaký by mělo těch pár cizinců na celý výzkum vliv? Nulový! Dokonce pokud by v dotazníku byla otázka, z jaké země respondent pochází, domnívám se, že zkušený analytik by těch pár zahraničních judistů z analýzy stejně vyloučil. Takže smysl takového počínání by byl nulový.

2. Zrod tématu

Na konci května roku 2010 jsem měl plnou hlavu zkoušek, na které jsem se připravoval v rámci studia na Fakultě sociálních věd. Jednou z mých povinností byla seminární práce ke kurzu Kulturní systémy. Pan Profesor Josef Kandert mi jako téma zadal dokázat, zdali naše judistická komunita tvoří sociální skupinu, tak jak jsme ji probírali v jeho kurzu Kulturní systémy, či nikoliv. Vypracoval jsem seminární práci. (*Viz příloha 1 str.:43-47*)

V této seminární práci ke kurzu jsem se pokusil dokázat, že judisté tvoří sociální skupinu. V první řadě jsem se pokusil, nějak „judisty“ jako sociální skupinu ohraničit. To znamená vyčlenit, kdo je a kdo není judista.

2.1. Definice judisty

Nejprve mě napadlo vytvořit jakousi definici judisty. Ovšem definovat judistu tak, aby to bylo jednoznačné a zároveň stručně srozumitelné, se mi nepodařilo. Nakonec jsem se spokojil s myšlenkou, že judista je zkrátka ten, kdo se za judistu považuje. Což byl rovněž první znak této sociální skupiny, na který jsem přišel. Každá sociální skupina je tvořena jednotlivci, a jestliže každý jednatel sám sebe označí, zaškatulkuje jako judistu, je to tedy judista.

2.1.1. Němá sebekritika českých judistů

Další věc, kterou mají judisté společnou, je jakási němá sebekritika. Zprvu to vypadalo, že se respondenti stydí označit sami sebe jako judistu. Později jsem přišel na to, že respondenti se zdráhají na otázku, zda by sami sebe označili jako judistu, odpovědět proto, že si nejsou jisti, zda jsou tohoto označení hodni.

2.1.2. První rozhovory

Potěšen tím, že jsem schopen uchopit judisty jako skupinu, jsem začal své první rozhovory. Nenuceně jsem s lidmi hovořil o judu, co pro ně znamená, co mají společného s ostatními judisty a podobně. Nedělal jsem si poznámky, ani jsem neměl připraveno, na co se budu ptát. Jen tak jsem se s ostatními bavil, většinou před tréninkem v šatně nebo na závodech.

Okamžitě se objevil problém. Každý bez výjimky, špičkový reprezentant, ředitel oddílu i mezinárodní rozhodčí zaváhali při té nejjednodušší otázce. Zda by sami sebe označili jako judistu. Všichni si mysleli, že je chci na něco nachytat, nebo že z nich chci podle jejich slov „udělat hlupáka“. Z rozhovorů které se velmi rychle stočili na to, proč s odpovědí na tuto otázkou tak váhají, jsem zjistil, že se v zásadě bojí říct ano, protože si jsou vědomi věcí, kterými se od jakéhosi ideálního judisty liší.

Takhle obecně se to velmi těžko vypichuje, proto bych rád pro lepší pochopení tohoto fenoménu uvedl příklady. Bohužel jak již jsem napsal výše, z těchto prvních rozhovorů neexistují žádné poznámky ani nic podobného. Navíc už je to skoro rok a půl, co se tyto rozhovory uskutečnily, takže nemohu dát konkrétní příklady. Proto vytvořím tři umělé příklady. Tři imaginární respondenty, na kterých tento fenomén demonstruji.

2.1.3. Demonstrace

Demonstrace bude prostá, jedna otázka, tři respondenti a tři odpovědi.

Ptal jsem se samozřejmě různě případ od případu, pro tuto demonstraci bude otázka prostá:

„Jsi judista?“

Respondenti byli rovněž různí, vytvořím tedy tři, proč jsem zvolil zrovna takové případy, bude zřejmé později:

Josef: 25 let, závodník, mistr ČR (1. dan)

Toník: 47 let, trenér střediska (4. dan)

Veronika: 36 let, národní rozhodčí (2. dan)

Josef: „No tak jsem sprostěj a trochu chlastám, ale... jo asi jo.“

Toník: „Tak jako jsem tlustěj a sotva vyjdu schody,... ale tak... hm, ano.“

Veronika: „ Tak už jsem se dlouho nepřišla poprat na trénink,...ale myslím, že jsem.“

2.1.4. Identifikace

Kromě toho, že respondenti zdráhají sami sebe označit jako judistu, jsem si všiml, že jim nedělá problémy, označit se třeba za závodníka nebo trenéra.

Tak jsem tedy vytvořil čtyři složky judistické komunity:

1. závodníky
2. trenéry
3. rozhodčí
4. vyšší představitele

První tři byli mezi těmi, se kterými jsem mluvil, většinou se hrdě hlásili k příslušnosti k té či oné podskupině. Zajímavá byla ovšem čtvrtá podskupina, do níž se nikdo nepřihlásil, ale každý o ní mluvil. Většinou ji označovali jako „papaláši“ nebo „ti nahore“. A jak už naznačují tato hanlivá označení, nikdo o nich nemluvil pěkně. V této úplně první vlně rozhovorů, ze které jsem si bláhově nedělal žádné poznámky, snad nikdo k vyšším představitelům neprojevil jiný než negativní vztah, a to většinou naprosto otevřeně.

Na tomto základě jsem se pro lepší orientaci rozhodl rozdělit judisty do dvou podskupin. Za (a) Aktivní to jsou (1) závodníci (2) trenéři (3) rozhodčí, a za (b) pasivní to jsou právě (4) vyšší představitelé.

2.1.5. Výsledky prvních rozhovorů

Z prvních rozhovorů jsem si odnesl základní poznatek, a sice ten, že judistickou komunitu lze velmi snadno rozdělit do těchto čtyř složek nebo podskupin. Fenomén, který jsem si sám pro sebe nazval „němá sebekritika“ jsem považoval pouze za něco, co spojuje celou českou judistickou komunitu. Domyslel jsem si, že je to možná fenomén typický pro všechny morálně a

sportovně výchovné instituce. Něco podobného bych čekal třeba u karatistů nebo skautů. Zkrátka u institucí, které se snaží dítě nejen něco učit, ale i vychovávat, kde si děti díky příkladu vedoucího ve skautu nebo senseie v karate uvědomují své nedostatky. To jsou ovšem pouze domněnky, blíže jsem tento fenomén nezkoumal, protože pro mou práci nebyl důležitý.

2.1.5.1. První chyby

První moje pozorování přineslo minimum poznatků, za což jistě vděčím chybám, kterých jsem se dopustil.

Můj přístup k prvnímu pozorování, byl z hlediska metody velmi laxní. Neměl jsem totiž vymyšleno vůbec nic. Přecenil jsem svoji mozkovou kapacitu, když jsem si myslel, že si všechno zapamatuji, a z toho vyplývají i další chyby.

To, že jsem si nedělal poznámky, nebyl ani tak problém tehdy, když jsem psal seminární práci ke kurzu Kulturní systémy, jako nyní, kdy už přeci jen nějaký čas uplynul.

U kvalitativního přístupu je vždy dilema, zda respondentům prozradit, že jde o výzkum, či nikoliv. Pokud se člověk v šatně před tréninkem juda ptá kamarádů, považuješ se za judistu, a předtím mu ani nenaznačí, že něco zkoumá, působí to dost hloupě a celou situaci to komplikuje.

Další chybou, které jsem se dopustil a kterou jsem naznačil už výše, je nedostatek taktu a jakési verbální obratnosti. Nutno ovšem říct, že žádný učený z nebe nespádl, a na něco tak komplikovaného, jako je komunikace s respondentem, neexistuje recept. Zkrátka čím víc toho člověk udělá, tím víc se toho naučí.

2.1.6. Druhá vlna rozhovorů

Motivován fakty, které jsem zjistil, a poučen z chyb, které jsem udělal, jsem se vrhl na druhou vlnu rozhovorů. Zvolil jsem standardizovaný rozhovor. Respondentům jsem řekl, že jde o výzkum ke kurzu Kulturní systémy a že se s jeho pomocí snažím dokázat, že judisté jsou kulturní skupina. Měl jsem schéma, na co se mám ptát a kam chci rozhovor zavést, ale během rozhovoru jsem si nic nezapisoval, poznámky jsem vždy dělal až po dokončení rozhovoru. Rozhovory byly krátké, trvaly asi 2 až 5 minut, až na jednu výjimku, kdy to celé trvalo asi půl hodiny.

Tázal jsem se pouze 30 lidí (judistů) na předem připravené otázky. Někteří se odpovědi snažili rozvíjet, pochopitelně jsem jim v tom nebránil.

2.1.6.1. Otázky v druhé vlně rozhovorů

První otázka vždy byla, do jaké podskupiny by se sami zařadili. Poté jsem se ptal na jejich obecný subjektivní postoj k ostatním výše zmíněným podskupinám. Pak jsem se ptal na názor na změnu způsobu olympijské kvalifikace, na změnu pravidel, na nedávné změny v legislativě Českého svazu juda. Další otázky už mířily na konkrétní osobnosti českého juda. Konkrétně dvojnásobný juniorský mistr světa Lukáš Krpálek, reprezentační trenér mužů Petr Lacina, nejmladší česká mezinárodní rozhodčí Michaela Prokešová, generální sekretář Českého svazu juda Ing. Pavel Volek.

2.1.6.2. Tehdy jsem napsal (květen 2010)

„Na otázku, zda judisté jsou, či nejsou kulturní skupinou, nemám zatím jednoznačnou odpověď. Co ale vím určitě, že IJF (International judo federation) se snaží prezentovat judo jako kulturní společenský systém, jak už napovídá nové motto IJF: „Judo, more than sport“. Judo je výchovný systém, vede jednotlivce k úctě k ostatním, k autoritě i k soupeři. IJF se pokouší vytvořit jakousi judistickou komunitu, kde by se všichni respektovali, znali a přátelili se. (...)

Ovšem realita je jiná. Na toto téma neexistuje bohužel žádný výzkum, takže se nemám o co opřít. Nicméně judo jako komunita se skládá ze závodníků, rozhodčích, trenérů a vyšších funkcionářů. Příslušníci této podskupiny se na mezinárodní úrovni scházejí a přátelí a k ostatním třem podskupinám chovají větší či menší zášť a despekt. A právě popisu těchto podskupin a jejich vzájemným vztahům bych se teď rád věnoval. Neměl jsem čas vytvářet nějaký sofistikovaný dotazník nebo se tázat dostatečného počtu lidí. Jako zdroj pro následující informace mi posloužily krátké strukturalizované rozhovory s lidmi z prvních tří podskupin.“

(viz příloha 1 str.:43-47)

2.1.6.2.1. Závodníci (květen 2010)

„Do této podskupiny nepatří všichni ti, kteří v judu soutěží, ale všichni ti, kteří identifikují samy sebe jako závodníky. (...) Závodníci identifikují samy sebe jako nejdůležitější složku juda. Nejlepší vztahy mají s trenéry, ctí je jako bývalé závodníky a respektují je i jejich „judistické“ názory a postoje. Vztahy s rozhodčími jsou spíše chladné. Nasetkal jsem se ani s jedním úspěšným nebo dříve úspěšným závodníkem, který by sám sebe identifikoval jako rozhodčího. Závodníci považují rozhodčí za takové nemotorné nešiky, kteří mají judo sice rádi, ale moc jim nešlo, tak alespoň začali rozhodovat utkání. Jeden můj kamarád, se kterým jsem v souvislosti s touto prací na toto téma hovořil, mi řekl doslova: „Rozhodčí... to jsou takoví teoretici. Hustý by bylo půjčit jim kimono, ať nám něco ukážou.“ Obecně bych řekl, že tvrzení, že závodník rovná se praktik a rozhodčí rovná se teoretik, přesně vykresluje povahu vztahu mezi těmito dvěma podskupinami.“

(viz příloha 1 str.: 43-47)

2.1.6.2.2. Trenéři (květen 2010)

„Tato podskupina se rekrutuje zpravidla z úspěšných závodníků. Sami sebe vnímají jako podskupinu, která judu nejvíce rozumí. Se závodníky mají dobré, někdy dokonce i kamarádské vztahy. S rozhodčími mají asi nejnepřátelštější vztah. Vzhledem k tomu, že trenéři jsou bývalí závodníci, jejich pohled na rozhodčí je velmi podobný“

(viz příloha 1 str.: 43-47)

2.1.6.2.3. Rozhodčí (květen 2010)

„Složka rozhodčích se od výše popsaných složek liší především svou separací. Příklad: Po skončení nějaké větší soutěže, třeba extraligy, všichni závodníci, jak ti poražení, tak vítězové, jdou večer někam na pivo a za zábavou společně s trenéry a s fanoušky. Rozhodčí jdou samozřejmě po náročném dni taky na nějaké to pívko, ovšem nikdy společně se závodníky, dokonce se klade velký důraz na to, aby se tyto dvě podskupiny večer po soutěži nepotkaly, ne snad proto, že by hrozilo nějaké násilné chování, ale setkávání těchto podskupin je zkrátka jistými nepsanými pravidly, o kterých každý ví, ale nikdo o nich nemluví, zakázán. Jak jsem již zmínil výše, rozhodčí mají velmi napjaté vztahy

s trenéry. Z pohledu rozhodčích se ovšem není čemu divit. Trenéři na ně během utkání pokřikují a komentují nahlas jejich výkon. Na mezinárodní úrovni je toto chování pravidly zakázáno a může vést k vykázání trenéra z haly, nebo dokonce k diskvalifikaci jeho svěřence. Ovšem na místních soutěžích, ale i například na mistrovství republiky, českém poháru a extralize se toto chování trenérů toleruje, ačkoliv na mezinárodních „áčkových“ turnajích by toto chování tolerováno nebylo. Přestože rozhodčí jsou, nebo se snaží být, objektivní, mají své oblíbené závodníky, avšak na otázku, zda mají nějakého oblíbeného trenéra, většinou jen nechápavě vrtí hlavou. Ptal jsem se rozhodčích, zda si myslí, že z uvedených tří podskupin rozumí judu nejvíce. Většinou řekli, že ne. Ovšem vždy dodali něco v tom smyslu, že vidí judo „jinými očima“, očima, kterými se na něj závodník, nebo trenér nikdy nebude schopen podívat“

(viz příloha 1 str.: 43-47)

2.1.6.2.4. Vyšší funkcionáři (květen 2010)

„To je úzká skupina lidí, kteří zastávají ty nejvyšší funkce, jako jsou např.: hlavní sekretář Českého svazu juda, svazový trenér, předseda České judistické asociace, prezident Evropské judistické federace, prezident Světové judistické federace apod. Jsou to právě oni, kteří v poslední době hodně měnili pravidla juda, a tím si znepřátelili velkou část judistické obce. S těmito lidmi jsem neměl v době psaní této seminární práce možnost mluvit. Zde se pokusím nastínit postoj ostatních podskupin vůči této složce juda.

Protože tito vyšší funkcionáři se také rekrutují z bývalých vynikajících závodníků, současní závodníci k nim do jisté míry i vzhlížejí. Ovšem postoj závodníků k těmto lidem by se dal shrnout větou: „Oni v mládí vyhráli, co se dalo, klobouk dolů, ale tomu současnému judu už prostě nerozumějí.“

Postoj trenérů je v podstatě totožný se závodnickým., doplněný o výtky k některým konkrétním lidem, že by se měli občas na nějaký turnaj jet podívat, než zase budou vymýšlet nějaké změny pravidel.

Mezi rozhodčími jsem nenašel na tuto podskupinu žádný jednotný postoj. Každý mi tvrdil něco jiného“

(viz příloha 1 str.: 43-47)

2.1.6.3. Základní popis vztahů (květen 2010)

„Pokud se tedy vrátíme k otázce, zda se judisté chovají jako kulturní skupina, jednoznačnou odpověď nenalezneme. Teoreticky ano, všichni judisté používají stejný symbolický jazyk, stejný slang. V rámci podskupin, které jsem zde vytyčil, jsou i dost podobné názory na klíčové otázky. V rámci jednotlivých podskupin jsou v zásadě ostatní podskupiny chápány a interpretovány nejen významově stejně, ale dokonce i stejnými slovy. Odpovědi, na některé otázky se ovšem zdají být nezávislé na příslušnosti k té či oné podskupině. (...). Pádny argument, proč judisty nepovažovat za kulturní skupinu, jsem našel pouze jeden. V kulturní skupině by každý jednotlivec nebo skupina jednotlivců měli přesně chápat svoji úlohu a pozici v daném společenství. U judistů tomu tak není. Ať jsem se ptal zástupců kterékoliv výše zmíněné podskupiny, vždy chápal svoji pozici (nikoliv úlohu) jinak, než jak ho chápali zástupci ostatních podskupin. Například zhruba polovina závodníků, se kterými jsem prováděl strukturalizovaný rozhovor, mi řekla, že rady ohledně technik a chvatů od rozhodčího považují za urážku a mnohdy se vyjadřovali hanlivě o jejich judistických schopnostech. Naproti tomu většina rozhodčích považuje za naprosto normální radit závodníkům (samozřejmě ne při zápase), protože oni judu přece taky rozumějí. Z toho vyplývá, že většina sporů vzniká z nepochopení pozic jednotlivých podskupin.“

(viz příloha 1 str.: 43-47)

2.1.6.4. Námět na bakalářskou práci

Když jsem v červnu roku 2010 začal uvažovat o tématu své bakalářské práce, myšlenky se mi hned stočily k seminární práci, kterou jsem dělal v rámci kurzu Kulturní systémy. V této práci, *viz příloha 1*, jsem několikrát konstatoval, že na podobné téma nebyl dosud uskutečněn žádný výzkum. Tak jsem se tohoto tématu zhostil já. Napsal jsem tzv. tezi o bakalářské práci, *viz příloha 2*, a pan Profesor Josef Kandert mi mé téma schválil.

3. Teze bakalářské práce

V červnu 2010 jsme rovněž měli odevzdávat takzvanou tezi o bakalářské práci, kdy jsme měli nastínit, co bude naší bakalářskou prací. Tehdy jsem se

rozhodl dále rozvést to, na co jsem přišel v rámci kurzu Kulturní systémy.

Stručně jsem si stanovil téma, způsob výzkumu a hypotézy.

V této „tezi bakalářské práce“, viz příloha 2, jsem se zaměřil především na způsob provedení výzkumu.

3.1. První představa dotazníku (červen 2010)

„Základem výzkumu bude dotazníkové šetření provedené u 100 – 150 respondentů. (...) judistickou komunitu lze velice jednoduše rozdělit do čtyř podskupin: závodníci, trenéři, rozhodčí a vyšší funkcionáři (těch je zdaleka nejméně). V mém dotazníku si každý vybere, do jaké podskupiny patří, což bude klíčová otázka. V další části dotazníku budou otázky zjišťující postoj respondenta k ostatním podskupinám. Potom respondent zhodnotí podskupinu, do které sám sebe zařadil. Předposlední blok otázek se bude týkat konkrétních judistických osobností a témat, která jsou mezi judisty v současné době hodně konzultována (např. změna pravidel, nebo změna olympijské kvalifikace). V závěru dotazníku bude respondent tradičně požádán o vyplnění několika demografických údajů (pohlaví, věk apod.). Vzhledem k tomu, že já sám jsem součástí judistické komunity, není pro mě problém odhadnout, kdo se zařadí do jaké podskupiny. Této skutečnosti využiji k tomu, abych měl soubor respondentů rozdělen tak, aby výzkum opravdu měl smysl...“

(viz příloha 2 str.: 47-48)

3.2. Rozložení výběrového souboru (červen 2010)

V judistické komunitě je podle mého odhadu tak 80% závodníků. Pokud bych ve svém výběrovém souboru chtěl mít stejné rozdělení jako v základním souboru, musel bych mít mnohem víc respondentů, než původně zamýšlených 100 až 150. Tak jsem si vytvořil panel:

„Závodníci 40% (v základním souboru je jich samozřejmě více, ale výzkum, který zkoumá vztahy mezi podskupinami, by neměl význam, pokud bych měl ve výběrovém souboru 80% členů jedné ze čtyř podskupin.), rozhodčí 25% (v základním souboru jich je méně), trenéři 25% (v základním souboru jich je méně), vyšší funkcionáři 10% (v základním souboru jich je podstatně méně, budu rád, když jich vůbec tolik seženu).“

(viz příloha 2 str.: 47-48)

3.3. Hypotézy (červen 2010)

„- Jednotlivé podskupiny tvořící tuto komunitu, chápou svoji pozici v této komunitě jinak, než jak ji chápou ostatní podskupiny.

- Nejméně oblíbená podskupina budou „vyšší funkcionáři“.
- Nedávná změna pravidel, bude všemi podskupinami, kromě podskupiny „vyšší funkcionáři“ spíše kritizována.

- Nedávná změna olympijské kvalifikace, bude všemi podskupinami, kromě podskupiny „vyšší funkcionáři“ spíše kritizována.

- Nedávná změna systému světového žebříčku, bude všemi podskupinami, kromě podskupiny „vyšší funkcionáři“ spíše kritizována.“

(viz příloha 2 str.: 47-48)

3.4. Cíl výzkumu (červen 2010)

„Cílem mého výzkumu je zjistit, která a nejlépe chápe svoji pozici v této komunitě. Dalším cílem mé práce bude zkoumání vztahů mezi jednotlivými podskupinami.“

(viz příloha 2 str.: 47-48)

4. Tvorba dotazníku

Stanovil jsem si cíle i způsob výzkumu. Byl jsem však ještě na začátku. Byl jsem tehdy přesvědčen, že chci výzkum provést kvantitativně. Začal jsem se tedy zamýšlet nad dotazníkem.

4.1. Začátky

Na začátku jsem si potřeboval operacionalizovat pojmy, stanovit si cíl výzkumu a hypotézy, jež se pokusím potvrdit, či vyvrátit.

Hypotézy:

- Jednotlivé složky tvořící tuto komunitu chápou svoji pozici v této komunitě jinak, než jak ji chápou ostatní podskupiny.
- Nejméně oblíbená podskupina budou „vyšší funkcionáři“.
- Nedávná změna pravidel bude všemi složkami judistické komunity, kromě složky „vyšší funkcionáři“, spíše kritizována.
- Nedávná změna pravidel bude méně kritizována ženami.

- Ti co se o judo více zajímají, projeví vůči změnám pravidel větší míru souhlasu než ostatní.

- Nedávná změna pravidel bude kritizována zejména závodníky nižší úrovně.

4.1.1. Předpoklad

Předpokládal jsem, že vyšší funkcionáři neboli vyšší představitelé budou v judistické komunitě neoblíbení, z rozhovorů, které jsem dosud udělal, jasně vyplývalo, že lidé mají pocit, že změny, které mají na svědomí, nejsou většinou ku prospěchu juda jako celku. Někteří respondenti tyto vyšší představitele dokonce osočovali za to, že jim jde pouze o vlastní finanční zisk. Zda tomu tak opravdu je, tím jsem se nezabýval, protože to není předmětem mého výzkumu. Pro mě bylo podstatné, že respondenti s těchto důvodů pohlíží na podskupinu „vyšších představitelů“ s despektem.

To byla ovšem jen jedna strana mince. U lidí, kteří se o „vyšších představitelích“ vyjadřovali nelichotivě, byly dvě základní tendence, jedna, kterou jsem popsal výše, je názor, že jim jde pouze o finanční zisk, druhá byla, že se sice snaží judu jako sportu a výchovnému systému pomoci, ovšem tím, že problematikám s tím spojeným dostatečně nerozumí, dělají víc škody než užítku. Právě na tento druhý aspekt oné neoblíbenosti podskupiny „vyšších představitelů“ jsem se ve výzkumu zaměřil.

4.1.2. Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit, která podskupina nejlépe chápe svoji pozici v této komunitě. Dalším cílem mé práce bude zkoumání vztahů mezi jednotlivými podskupinami.

4.1.3. Jak sestavit dotazník

Když jsem již měl původní koncept, potřeboval jsem zjistit, jak mám dotazník sestavit, jak se chytře zeptat na to, co potřebuji.

Začal jsem tedy s rozhovory, snažil jsem se lidí ptát na to, jak chápou ostatní členy komunity. První rozhovor jsem dělal s reprezentačním trenérem seniorů (dospělých) Mgr. Petrem Lacinou. Ten přesně popsal to, co jsem již dříve zjistil. Jednalo se o situace, kdy se členové jiných podskupin vyjadřovali

k problematice trendu rozhodování na vrcholových soutěžích, přesto, že podle Laciny nebyli v postavení, aby se k tomu vůbec mohli vyjadřovat. A to ho uráželo. Když jsem ale mluvil s ostatními, kteří se celé této konfrontace účastnili a kteří byli Lacinou označeni za ty, jež nebyli v postavení se k tomu vůbec vyjadřovat, zjistil jsem, že nikoho urazit nechtěli a že neudělali nic, co by se tak říkajíc „nehodilo“.

4.1.3.1. Zdánlivá konfrontace

Tato událost byla tedy jednou skupinou stojící proti Mgr. Petru Lacinovi považována za normální debatu, zatímco Lacina ji považoval za konfrontaci a za porušení sociálních pravidel.

Každý, kdo se účastnil této zdánlivé konfrontace, chápal svoji roli jinak než jeho oponent, což vedlo k sociální dezorientaci. Lacina se cítil uražen, přestože ho oponenti urazit vůbec nechtěli.

4.1.3.1.1. Jména

Mgr. Petr Lacina byl jediný, kdo věděl, že rozhovor s ním vedu za účelem výzkumu, proto jsem ho požádal, zda jej mohu ve své práci jmenovat a zda mohu jeho názory, které mi v rozhovoru řekl, tímto způsobem publikovat. Ostatní nic nevěděli, proto jsem je ani nežádal o svolení jmenovat je.

4.1.4. Změna přístupu

Takových případů sociální dezorientace jsem během následujících měsíců zažil ještě několik. Protože mě rozhovory bavily a dařilo se mi získávat přesně ty informace, které jsem chtěl, začal jsem si pohrávat s myšlenkou, že celý výzkum udělám kvalitativně.

Začal jsem tedy s polostrukturalizovanými rozhovory. Rozhodl jsem se, že respondentům řeknu, že se jedná o výzkum.

Respondentům jsem řekl, jaký dělám výzkum a začal jsem klást předem připravené otázky. Hned se vyskytly problémy.

Jakmile jsem řekl respondentům, že se jedná o výzkum a co je jeho cílem, přestali spolupracovat. Byli ochotni se mnou dělat rozhovor, ale v podstatě mi nic neřekli, většinou vypadali nervózně a nemluvně.

Nemluvnost respondentů mě velice zmátla, dříve jsem s nimi mluvil snadno a nenuceně, nyní ale bylo ve vzduchu napětí. Napadlo mě, že pokud zkusím mluvit s více lidmi najednou, třeba se rozmluví mezi sebou a já budu jen sedět a zapisovat si cenné postřehy.

Ačkoliv to literatura nedoporučuje, pokusil jsem se dělat rozhovor s více lidmi najednou, něco na způsob brainstormingu. To se ovšem nepovedlo, všichni zúčastnění se semkli kolem nejsilnější osobnosti a přitakávali jí, takže se mi sice podařilo dostat z nich nějaký názor a nějaké informace, které by mi s výzkumem pomohly, ale od všech stejné. Pokud bych to dělal takto pořád, nejen že bych výzkum znehodnotil, ale navíc by mi brzy došli respondenti.

Tyto problémy pro mě byly stresující. Kvalitativní přístup, který ještě před pár měsíci tak pěkně fungoval, byl nyní jako zamrzlý, nemohl jsem se hnout z místa. Napadlo mě, že bych mohl udělat krok zpátky a vést s lidmi rozhovory na téma zase nenuceně, bez toho, abych komukoliv říkal, že jde o výzkum. To, že nějaký výzkum dělám, se ovšem rozkřiklo a něco podobného bylo nemyslitelné.

4.2. Zamítnutí kvalitativního přístupu

Po několika měsících výzkumu, jsem v podstatě vyčerpал všechny výhody, které kvalitativní přístup nabízí a měl jsem pouze náměty na to, co zkoumat, ale odpovědi, nebo chcete-li data, která bych mohl analyzovat a interpretovat, jsem v zásadě neměl.

Poučen jsem se tedy rozhodl, že se vrátím k původní myšlence pojmout výzkum kvantitativně.

4.3. První dotazník

Byl bych nerad, aby to vypadalo, že má snaha o kvalitativní přístup k výzkumu nikam nevedla. Jak jsem již napsal výše, měl jsem spousty námětů, co zkoumat. To mi ulehčilo operacionalizaci pojmů. Dokonce jsem se na základě rozhovorů rozhodl, že některé bloky otázek, které jsem původně zamýšlel do dotazníku zařadit, úplně vypustím.

Můj, v té době ještě neexistující, dotazník prošel pomyslným sítem. Zjistil jsem, že některé věci, na které jsem se chtěl původně ptát, bude nejlepší vypustit. Konkrétně blok otázek, který měl za úkol zjišťovat postoj respondenta

ke konkrétním judistickým osobnostem. Jednak bych se nic moc nedozvěděl a pravděpodobně bych si dotyčné pošťvat proti sobě a proti mému výzkumu.

4.3.1. Sám proti sobě

Jak bych mohl někoho proti sobě pošťvat? Snadno! Pokud bych zjišťoval postoj respondenta k nějaké judistické osobnosti a měl bych uzavřené otázky, musel bych na škále mít i nějaké negativní postoje k dané osobnosti, to by se mohlo dané osoby dotknout.

4.3.2. Pilotáže

Tvorba dotazníku mi zabrala hodně času, chtěl jsem totiž, aby dotazník byl krátký, maximálně pět minut na vyplnění, a aby mi poskytl co nejvíce dat.

Pilotáže většinou nedopadaly moc dobře, respondenti nechápali, na co se ptám a zřejmě jim to přišlo i dost nudné, protože ke konci již viditelně ztráceli koncentraci. Bohužel tím, že jsem dotazník pouze přepisoval, nemám žádnou starou verzi dotazníku, kterou bych sem vložil a ukázal svoje původní chyby.

4.3.2.1. Rekonstrukce chyb

V původním dotazníku, na kterém jsem dělal pilotáž, jsem měl bloky otázek zjišťujících postoj respondenta k jiným podskupinám. Pokud se jednalo o rozhodčího, tak co si myslí o trenérech, závodnících a vyšších představitelích. Z otázek bylo hned patrné, o co mi jde. Někteří respondenti nebyli ochotní vůbec na tyto otázky odpovídat.

4.3.2.2. Skryté úmysly

Dlouho jsem si lámal hlavu nad tím, jak respondenty přesvědčit, aby se nezdráhali odpovídat na otázky odhalující jejich postoj k jiným složkám judistické komunity. Pak mě napadlo, že se nebudu ptát na postoj otevřeně, ale že se budu ptát na to, jak rozumí různým problematikám.

Stavěl jsem na rozhovoru s reprezentačním trenérem Mgr. Petrem Lacinou (*viz bod: 4.1.3. a 4.1.3.1. str.: 21-22*), který se cítil uražen tím, že někdo podle jeho slov „rádoby zasvěceně mluví o něčem, čemu nerozumí“. Pokud někdo bude tvrdit, že například rozhodčí obecně nerozumí třeba technické stránce juda, je zřejmé, co si takový člověk o této podskupině myslí. Tím, že po

respondentech chci, aby hodnotili podskupinu jako celek, vlastně ukazují svůj postoj vůči nim, což je další důvod, proč jsem odstranil otázky týkající se jednotlivců. Abych mohl sledovat rozdílnosti ve vnímání jednotlivých složek judistické komunity, musel jsem do dotazníku nějakým způsobem dostat i hodnocení vlastní složky této komunity judistů.

4.3.2.3 Snaha o zábavnost

Protože jsem se rozhodl, že každá složka komunity judistů bude hodnotit všechny složky včetně té své, dotazník se dost natáhl, měl pět stran. Při pilotážích jsem si všiml, že respondenti dokážou být koncentrovaní tak prvních pět minut.

Potřeboval jsem udržet pozornost respondentů alespoň na těch pět minut, aby mi dotazník vyplnili. Usoudil jsem, že nejlepší bude něčím je zaujmout. První pokus, kdy jsem se snažil dotazník oživit nějakými obrázky, skončil fiaskem.

4.3.2.4. Hodnocení

Protože jsem pilotážemi vyplýval mnoho potencionálních respondentů, rozhodl jsem se, možná trochu ze zoufalství, že s problematikou zábavnosti dotazníku mi pomůže můj devítiletý bratr. Na rovinu jsem mu řekl, že potřebuji, aby dotazník, který jsem mu ukázal, byl zábavný. Po několika minutách, kdy ze sebe chrlil jeden nerealizovatelný nesmysl za druhým, konečně ta nevinná dětská duše řekla něco, co rozhodlo o současné podobě dotazníku. Řekl: „Tak ať si dají známky“. Ano! Lidé rádi někoho hodnotí. Tak jsem vymyslel následující tabulku. (*viz příloha 3 str.: 49-50*)

Pilotáže proběhly už jen s drobnými problémy, které jsem snadno opravil. A při pilotáži současné verze dotazníku již nebyly problémy vůbec žádné.

5. Poslední teoretická příprava, před samotným výzkumem

Než jsem přistoupil, k samotnému sběru dat, musel jsem si ještě ujasnit základní teoretické postupy.

Původně jsem měl v plánu mít závodníků 40%, rozhodčích 25%, trenérů 25% a 10% vyšších funkcionářů. Ale to bych jich musel sehnat 10 – 15, což by se mi asi nepovedlo, a mít jich třeba sedm a kompenzovat to tak výraznou váhou by bylo nekorektní. Proto jsem se rozhodl, že vyšší funkcionáře do výběrového

souboru vybírat nebudu. Ale kvůli ostatním respondentům je z hodnoticí tabulky (viz příloha 3 str.: 49-50) odstraňovat nebudu.

Ve výběrovém souboru budu mít: 40% závodníků, 30% rozhodčích a 30% trenérů.

5.1. Proměnná „U“

Ve svém dotazníku (viz příloha 3 str.: 49-50) mám proměnnou „U“. Tato proměnná označuje úroveň respondenta. To znamená, že například rozhodčímu první třídy náleží hodnota proměnné „U“ 2 (viz bod:5.1.1. str.: 26).

5.1.1. Škálování proměnné „U“

a) Závodník: 1= Reprezentant (účast na mistrovství světa, Evropy, EYOF¹ nebo OH² v jakékoliv věkové kategorii v posledních dvou letech)

2= Národní závodník (účast na mistrovství republiky v posledních dvou letech)

3= Běžný závodník (účast na jakékoliv soutěži v posledním roce)

4= Neaktivní závodník (ti ostatní)

b) Rozhodčí: 1= mezinárodní rozhodčí

2= národní rozhodčí nebo 1. třída

3= 2. třída

4= 3. třída nebo bez licence

c) Trenér: 1= v jeho tréninkové skupině je reprezentant (viz a)

2= v jeho tréninkové skupině je národní závodník (viz a)

3= v jeho tréninkové skupině je běžný závodník (viz a)

4= ostatní trenéři

¹ European Youth Olympic Festival

² olympijské hry

5.1.2. Vyšší funkcionáři a „U“

U „vyšších funkcionářů“ mi nepřipadal ukazatel úrovně důležitý, proto jsem se jím u této složky vůbec nezaobíral. Kdo se označí jako „vyšší funkcionář“ tomu přidělím automaticky hodnotu proměnné „U“ 1.

6. Zahájení sběru dat

V tomto bodě jsem začal se sběrem dat.

Respondenty, které jsem použil při pilotážích, jsem do výzkumu zapojit nemohl. Respondenty, se kterými jsem dělal rozhovory, jsem taky použít nemohl.

Bohužel jsem se takto sám připravil o spoustu respondentů, kteří byli snadno k zastížení, například v mém judistickém oddíle (TJ Sokol Praha Vršovice).

Sběr dat jsem prováděl:

15. 10. 2011 na tréninku dospělých v oddíle Baník Ostrava.

Judisty v Ostravě výzkum velmi zajímal a většinou se divili, že kromě juda dělám ještě něco jiného. Atmosféra byla uvolněná a příjemná.

28. 10. 2011 na tréninku dorostenců v oddíle Sparta Praha.

Tady sběr dat neprobíhal moc dobře, respondenti byli neochotní a unavení. Roli v tom zřejmě hrálo to, že tady na Spartě bylo už po tréninku, zatímco v Ostravě jsem data vybíral v době tréninku.

1. 11. 2011 na srazu reprezentace v hale klubu USK Praha.

Tento sběr dat mě bavil nejvíce, protože respondenti byli lidé, které dobře znám, takže vše probíhalo velmi snadno.

3. 11. 2011 na tréninku dospělých v oddíle TJ Sokol Praha Vršovice.

Sokol Vršovice je můj oddíl, zde jsem ovšem sebral jen málo dat, protože většinu ze svých kamarádů z oddílu jsem již použil na pilotáže a na rozhovory.

6. 11. 2011 na turnaji přípravy v Ústí nad Labem.

Na turnajích přípravy obecně vládne chaos, většinou jsou na těchto závodech děti i s rodiči, a tak je v tělocvičně tolik lidí, že mimo tatami³ v podstatě není k hnutí. To sběr dat velmi stěžovalo, a tak se stal velmi únavným.

³ žíněnka

17. 11. 2011 na mistrovství České republiky dorostenců v Jablonci nad Nisou.

Na mistrovských soutěžích obecně vládne nervozita a ve vzduchu je cítit napětí. Lidé proto nejsou k vyplňování dotazníků příliš svolní. Tady tomu nebylo jinak.

19. 11. 2011 na turnaji přípravky v Teplicích.

Zde to bylo podobné jako v Ústí nad Labem, ale měl jsem jednoho respondenta, kterému vyplnění dotazníku trvalo 37 minut, a stal mým rekordmanem.

20. 11. 2011 na turnaji přípravky v Kralupech nad Vltavou.

I tady byl zmatek, což je pro soutěže přípravky typické, počet dětí ovšem nebyl tak vysoký jako v Teplicích nebo v Ústí nad Labem, takže situace byla lepší a příjemnější, než jsem čekal.

22. 11. 2011 na tréninku dospělých v oddíle USK Praha

Všechny judisty z USK Praha velmi dobře znám, takže sběr dat byl snadný a atmosféra uvolněná.

24. 11. 2011 na přeboru České republiky družstev starších žáků.

Toto byl poslední turnaj před mým odletem do Japonska⁴, takže jsem musel sebrat zbytek respondentů tak, abych měl požadovaných 150 respondentů. Z důvodů, jež nejsem schopen popsat, se mi zde data sbírala snadno, za pouhý jeden den jsem vybral 52 dotazníků a překročil tak mnou stanovený požadavek stopadesáti dotazníků. Po tomto sběru jsem jich měl 180.

6.1. Problémy během sběru dat

Během sběru dat jsem se čas od času setkal s tím, že některý respondent nepochopil správně zadání bloku otázek číslo 6 (*viz příloha 3 str.:49-50*). Protože sběr dat již byl zahájen, nechtěl jsem do dotazníku dál zasahovat. Proto jsem vytvořil vzor pro vyplňování výše zmíněného bloku otázek (*viz příloha 4 str.:51*). Poté co jsem tento vzor vytvořil a ukazoval ho všem, kteří dotazník vyplňovali, se situace zlepšila, nicméně občas se i tak objevil někdo, kdo otázku zcela nepochopil, i když jen výjimečně.

⁴ V Japonsku jsem byl na turnaji série světového poháru na soustředění, celá tato akce trvala 22 dni.

Problémy s pochopením výše zmíněného bloku otázek měli zejména dospělí respondenti. Děti se ukázaly být v tomto směru mnohem chápavější.

6.2. Dokončení sběru dat

24. 11. 2011 jsem dokončil sběr dat. Plánoval jsem 150 respondentů a podařilo se mi jich sebrat 180. Z toho:

74 závodníků,

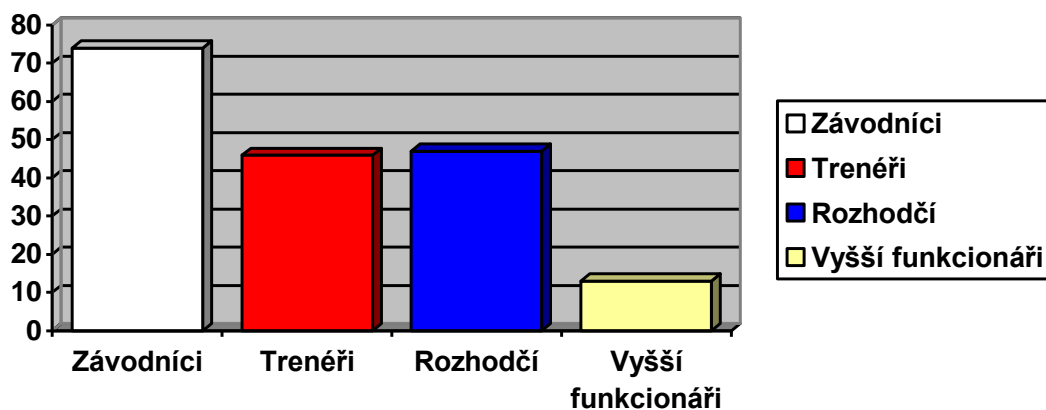
46 trenérů,

47 rozhodčích,

13 vyšších funkcionářů.

(viz Graf 1)

Graf 1: Rozdělení výběrového souboru

6.3. Software

Veškerou analýzu budu provádět pomocí softwaru „SPSS 17.0“.

Z oficiálních webových stránek jsem si stáhnul zkušební časově omezenou verzi tohoto softwaru. Zkušební verze, kterou v tuto chvíli vlastním expiruje 2. 1. 2012.

7. Analýza

V syntaxu (viz příloha 5 str.: 51) jsem zadal příslušné příkazy. Hned na začátku se mohu pochlubit skutečně minimem chybějících hodnot. Mám 180 vyplněných dotazníků, jeden dotazník se skládá z 33 proměnných a z toho všeho mám pouze 4 chybějící hodnoty, neboli missingy. Tento dílčí úspěch připisuji jednak tomu, že jsem data vybíral osobně, takže se každý mohl zeptat, pokud něco nechápal, a možná bylo respondentům i trapné nějakou otázku nevyplnit, a

jednak tomu, že dotazník byl opravdu krátký, takže respondentům nedělalo problémy ho vyplnit celý.

7.1. Základní znaky souboru

Po zevrubném prozkoumání výstupů je zjevné několik faktů o souboru. To, že závodníci jsou ze všech složek nejmladší, asi nikoho nepřekvapí. Připisuji to tomu, že většina zúčastněných, dokud jsou schopni ještě závodit, identifikují samy sebe jako závodníky, z čehož vyplývá, že závodníci jsou mladší než ostatní složky.

Co se týká hodnocení jiných složek judistické komunity, obecně lépe dopadají podskupiny „závodníci“ a „trenéři“ než „rozhodčí“ a „vyšší představitelé“. Na to jak hodnotili konkrétní složky ostatní, se podívám později.

7.2. Analýza jednotlivých fenoménů

Nyní se dostávám k analýze jednotlivých fenoménů, které jsem chtěl zkoumat.

7.2.1. Změna pravidel

Od konce roku 2009 vešla v platnost nová pravidla. Důvod této změny bylo zvýšit atraktivitu juda pro laickou veřejnost u dospělých a zvýšit bezpečnost juda pro děti.

Nová pravidla, která mají chránit děti, jsou v podstatě složitý systém zákazů technik, které jsou povoleny u dospělých. Takže dítě na začátku závodnické kariéry má jen velmi úzkou škálu povolených technik, a jak stárne a vyvíjí se, je mu postupně ve vyšších kategoriích umožněno dělat více a více technik.

Další nová pravidla, kladoucí si za cíl zatraktivnit vrcholové judo pro laickou veřejnost, se skládají z několika drobností, které tady nemá cenu rozepisovat, a z jedné velké nejpodstatnější změny, a to zákazu přímého útoku na nohy.

7.2.1.1. Přímý útok na nohy

Jedná se o modifikaci klasických chvatů jako kata guruma nebo te guruma. Uke, čili ten, kdo se brání, má velmi obtížnou situaci při obraně těchto

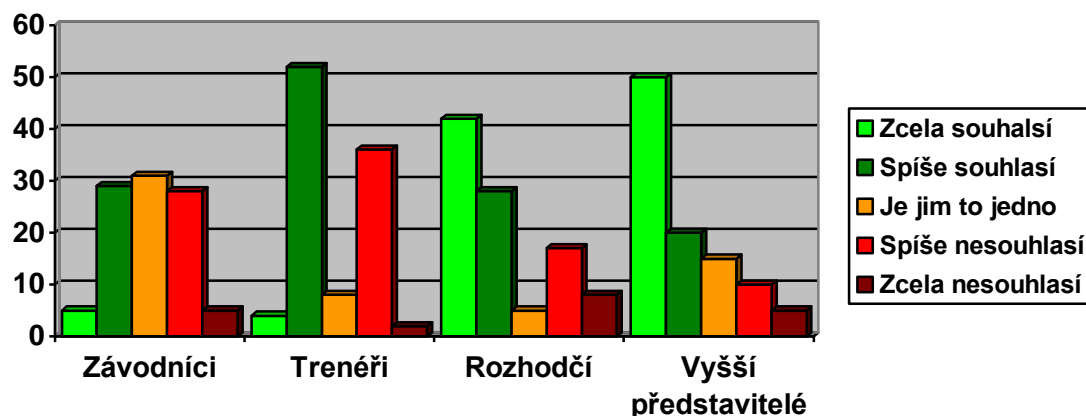
technik. Na vrcholové úrovni se stávalo, že závodník, aby si ulehčil obranu proti potencionálnímu útoku soupeře, stál v hlubokém předklonu, což mu sice ulehčilo obranu, ale ztížilo útok. To vedlo k tomu, že se v mnoha zápasech téměř neútočilo a o vítězi rozhodovaly drobné chyby, které laik nemá šanci postřehnout. A dívat se na judo, kde oba závodníci téměř neutočí, a pak ani nechápat, proč vyhrál zrovna ten či ten, nebylo pro diváka atraktivní. Proto se vedení IJF⁵ rozhodlo tyto přímé útoky zakázat.

7.2.2. Názory na změnu pravidel

Tady mě zajímalo, jak se na tuto změnu budou dívat jednotlivé složky judistické komunity. Popřípadě jaký bude rozdíl mezi muži a ženami.

7.2.2.1. Názory na změnu pravidel v rámci složek komunity

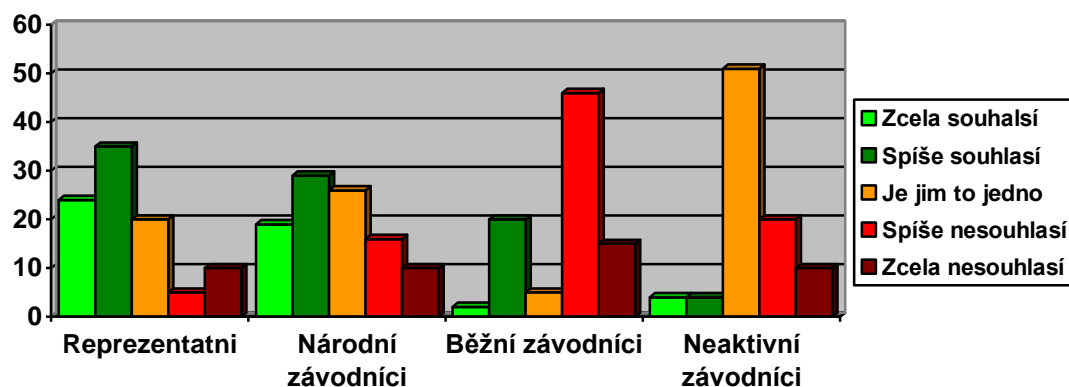
Graf 2: Jak jednotlivé složky judistické komunity souhlasí se změnou pravidel

U složky „vyšší představitelé“ a „rozhodčí“ je patrná jasná pozitivní tendence. Tyto dvě složky jsou s provedenými změnami spokojeny. „Trenéři“ jsou rozděleni mezi dva tábory, jedni spíše souhlasí a druzí spíše nesouhlasí. U „závodníků“ jsou odpovědi různorodé. Třetina je pro, třetina proti a třetině je to jedno.

⁵ International Judo Federation

Graf 3: Jak souhlasí závodníci různých úrovní se změnou pravidel

Tady je vidět, že čím vyšší úrovně závodník je, tím pozitivnější je jeho pohled na nedávnou změnu pravidel. Neaktivním závodníkům je to ovšem v zásadě jedno.

7.2.2.2. Změna pravidel - hypotézy

Hypotézu, že nedávná změna pravidel bude všemi složkami judistické komunity (tedy kromě složky „vyšší funkcionáři“) spíše kritizována, musím zamítnout. Je zde sice patrná pozitivní tendence u složky „vyšší představitelé“, není ovšem pravda, že u všech ostatní složek je tendence negativní. (viz graf 2)

(syntax: viz příloha 6 str.: 51-52)

Další hypotézu, že nedávná změna pravidel bude méně kritizována ženami, se mi potvrdit rovněž nepodařilo, když jsem spustil proceduru pouze pro ženy, výsledky byly v podstatě stejné.

(syntax: viz příloha 7 str.: 52)

Hypotéza, že ti, kteří se o judo více zajímají, projeví vůči změnám pravidel větší míru souhlasu než ostatní, se mi rovněž nepotvrdila.

(syntax: viz příloha 8 str.: 52)

Poslední hypotéza týkající se změny pravidel byla, že nedávná změna pravidel bude kritizována zejména závodníky nižší úrovně. Výsledky (viz graf 3) tuto hypotézu potvrzují.

(syntax: viz příloha 9 str.: 52-53)

7.2.2.3. Změna pravidel - Interpretace

Předpokládal jsem, že změnu pravidel budou všichni kromě složky „vyšší funkcionáři“ spíše odsuzovat na základě druhé a třetí vlny rozhovorů, kdy lidé právě tuto změnu kritizovali. V dotazníkovém šetření se můj předpoklad

nepotvrdil. Vysvětluji si to tím, že druhá a třetí vlna rozhovorů probíhala v květnu a červnu roku 2010, zatímco dotazníkové šetření probíhalo v říjnu a listopadu roku 2011. Lidé si za tu dobu na tyto změny zvykli a dost možná i přišli na to, že byly ku prospěchu věci. To, proč judisté se změnou pravidel na začátku tak nesouhlasili, si zase vysvětluji tím, že se jednalo o největší zásah do pravidel v historii olympijského juda a lidé se velkých změn většinou bojí, zejména nevědí-li, co přinesou.

Dále jsem předpokládal, že změna pravidel bude ženami méně kritizována. Už ze znění hypotézy jasně vyplývá, že jsem předpokládal obecnou silně negativní tendenci vůči změnám pravidel. To se nakonec nestalo. Ženy mají ke změně pozitivně neutrální postoj, což jsem předpokládal, protože u žen se styl boje, který se IJF snažilo těmito pravidly odstranit, v podstatě nevyskytoval. Nemůžu ale říct, že by postoj žen byl méně negativní, neboli pozitivnější než u mužů. Proto jsem musel tuto hypotézu rovněž zamítnout.

Předpokládal jsem, že ti, kteří se o judo více zajímají, projeví vůči změnám pravidel větší míru souhlasu než ostatní, protože uvidí na vlastní oči, že změny byly ku prospěchu juda jako celku. Ovšem míra souhlasu byla všude stejná bez ohledu na to, jak moc se respondent o judo zajímá.

To, že nedávná změna pravidel bude kritizována zejména závodníky nižší úrovně, se mi potvrdilo. Předpokládal jsem, že závodníci soutěžící na nižší úrovni, nebudou chápat důvody změn pravidel, protože se na vrcholových soutěžích neperou. Zároveň nebudou mít dostatek judistických dovedností na to, aby se s tak radikální změnou pravidel technicky srovnali.

7.2.3. Chápání vlastní složky judistické komunity

Teď se budu zabývat jevem, který mě úplně na začátku na judistické komunitě zaujal (viz bod: 2.1.6.3. str.: 17-18). Jedná se o rozdílnost chápání pozice jednotlivých složek judistické komunity. Tento fenomén jsem již zevrubně popsal výše.

Pro objasnění ještě několik výroků:

Trenér o rozhodčích: „*Měli by pochopit, že to jsou otroci, ale oni si myslí, že tomu tady šéfují...*“

Rozhodčí o trenérech: „*Občas je velmi vtipné pozorovat a poslouchat některé trenéry, protože jejich rady a pokyny jsou mnohdy dost od věci. V duchu se tomu směju...*“

Rozhodčí o závodnících: „*Oni jsou jak ovce, jsou jich mraky a většina nestojí za nic. Je smutný, jak málo tomu rozumí, přesto mají tu drzost si říkat judisti...*“

To jsou jen některé z mnoha výroků, které jsem během celého svého výzkumu slyšel, tyto výše zmíněné jsem si však přesně zapamatoval.

7.2.3.1 Metodický postup

Z 24 proměnných jsem si vytvořil 12, vždy spojením dvou proměnných dohromady tak, aby jedna proměnná pojala znalost jedné problematiky jedné složky, například: „Jak rozumí kondiční přípravě závodník?“ a „Jak rozumí technicko-taktické přípravě závodník?“ jsem spojil do jedné proměnné, která ukazuje, jak závodník rozumí přípravě závodníka obecně.

(viz příloha 10 str.: 53)

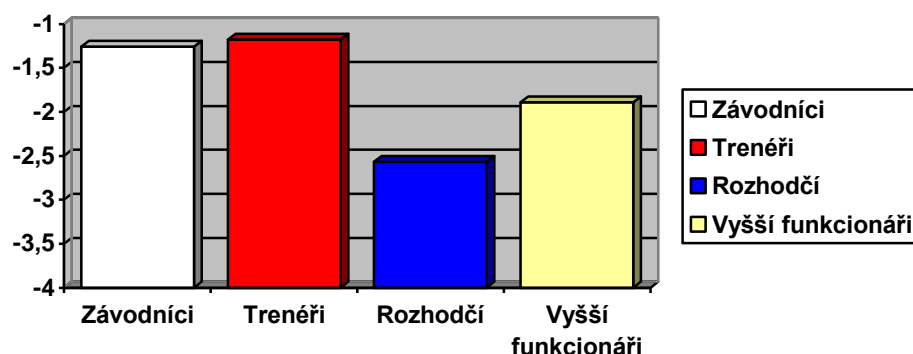
Názor všech členů dané složky na znalost problematiky členů jiné složky je vyjádřen průměrnou hodnotou jejich hodnocení v obou původních proměnných a pak vynásobený -1. Z toho vyplývá, že minimální hodnota jsou -4 a maximální -1.

Každý jednotlivý graf vždy ukazuje jednu nově vytvořenou proměnnou a to, jak si jednotlivé složky myslí, že dotyčná složka dané problematice rozumí.

7.2.3.1.1. Příprava závodníka

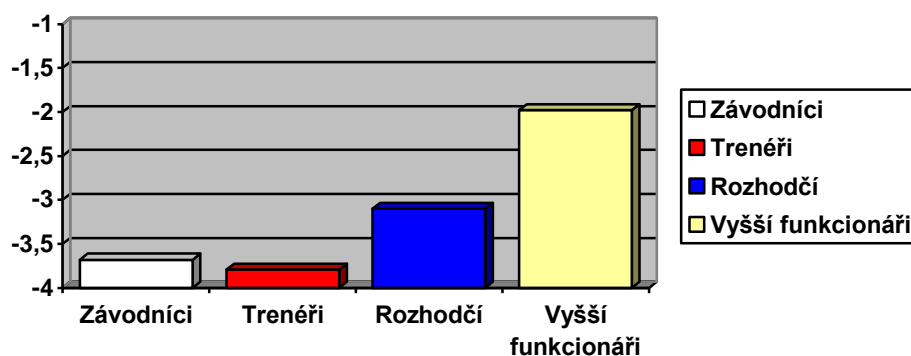
V tomto bodě mě zajímalo, jak jednotlivé složky judistické komunity rozumí přípravě závodníka.

Graf 4: Jak rozumí přípravě závodníka Trenér

Na tomto grafu je vidět, že celkem pochopitelně jsou trenéři podle členů judistické komunity ti, kteří přípravě závodníka rozumí nejvíce. Průměrná hodnota závodníků a trenérů je přes tři a půl, což naznačuje, že se poměrně jednomyslně shodli, že trenér je v tomto aspektu nejlepší. To, že průměr od rozhodčích je pod mínus dva a půl ukazuje, že rozhodčí názor ostatních nesdílí.

Graf 5: Jak rozumí přípravě závodníka Vyšší funkcionář

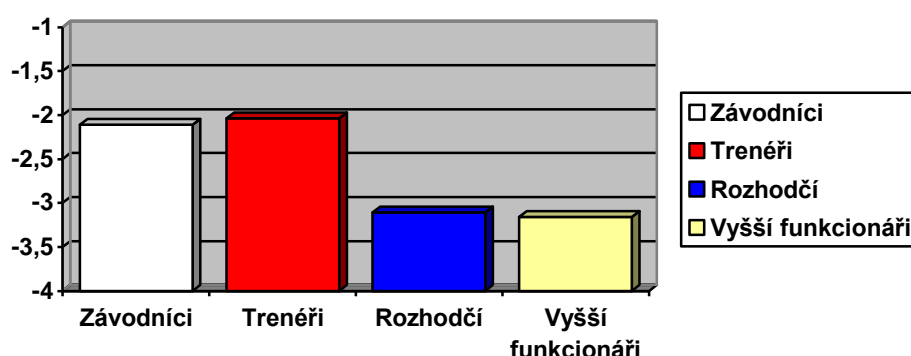
Na tomto grafu je vidět, že vyšší funkcionáři nejsou považováni za složku, která by přípravě závodníka rozuměla. Ovšem všimněte si, že vyšší funkcionáři sami sebe hodnotí v tomto ohledu velmi vysoko, stejně vysoko jako trenéry.

Ostatní grafy nebyly zajímavé, proto je zde uvádět nebudu.

7.2.3.1.2. Zvládnutí technik

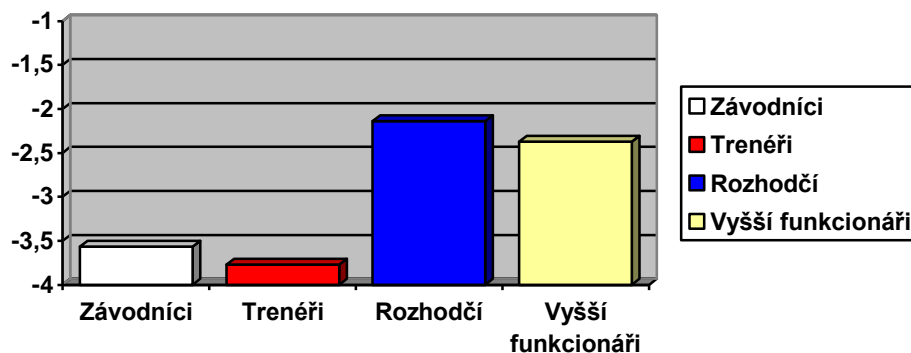
V tomto bodě mě zajímalo, jak jednotlivé složky judistické komunity zvládají judistické techniky. Tuto proměnnou jsem vytvořil spojením proměnných: „Jak rozumí praktickému zvládnutí technik juda závodník/ trenér/ rozhodčí/ vyšší představitel“ a „Jak rozumí teoretickému zvládnutí technik juda závodník/ trenér/ rozhodčí/ vyšší představitel“. Zvládnutí technik je tedy myšlené jak na poli praxe, tak na poli teorie.

Graf 6: Jak zvládá judistické techniky závodník

Z grafu 6 je patrné, že trenéři a závodníci jsou v této situaci za jedno a považují závodníka za toho, kdo technikám rozumí. Rozhodčí a vyšší představitelé o závodnících v tomto směru moc vysoké mínění nemají.

Graf 7: Jak zvládá judistické techniky rozhodčí

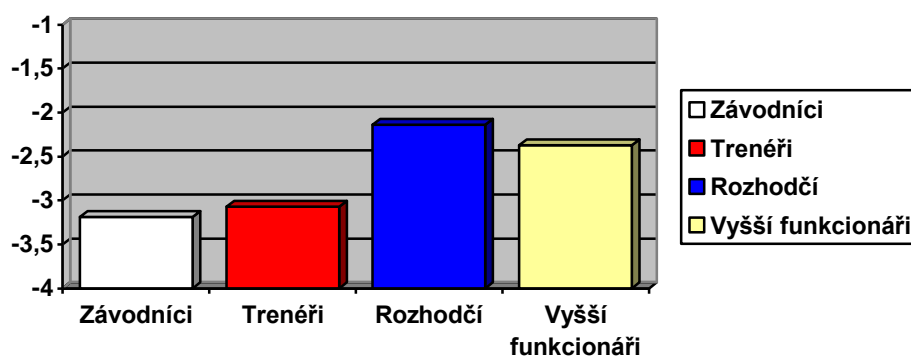
Na grafu 7 je situace přesně opačná než na grafu 6. Závodníci a trenéři příliš nevěří v technické znalosti a schopnosti rozhodčích. U rozhodčí a vyšších

funkcionářů je tomu přesně naopak. Tady je zajímavé sledovat, že rozhodčí sami sebe hodnotí velmi vysoko.

7.2.3.1.3. Teorie sportovního juda

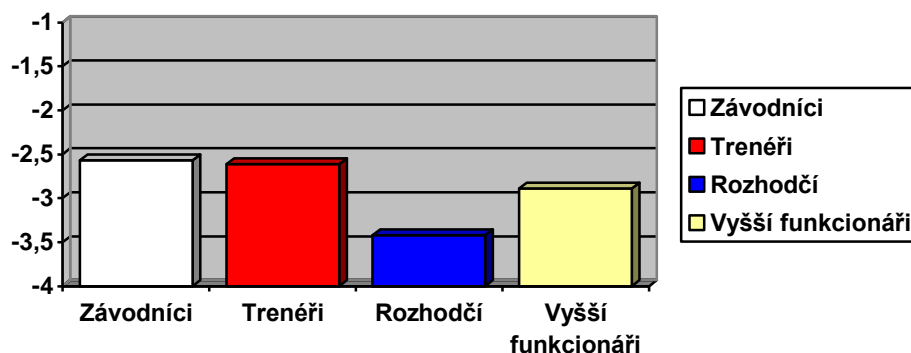
Tady jsem zkoumal, jak jednotlivé složky judistické komunity rozumí teorii sportovního juda. Tuto proměnou jsem vytvořil spojením proměnných: „Jak rozumí znalosti a výkladu pravidel závodník/ trenér/ rozhodčí/ vyšší představitel“ a „Jak rozumí atraktivitě juda pro laickou veřejnost závodník/ trenér/ rozhodčí/ vyšší představitel“

Graf 8: Jak rozumí teorii sportovního juda rozhodčí

Opět zde vidíme, že rozhodčí sami sebe hodnotí velmi vysoko. Musíme si ovšem uvědomit, že zde byla proměnná: „Jak rozumí znalosti a výkladu pravidel rozhodčí“ a je celkem pochopitelné, že se rozhodčí v tomto ohledu hodnotili tak vysoko. Vyšší představitelé hodnotili rozhodčí rovněž vysoko. Zajímavé ovšem je extrémně nízké hodnocení od trenérů a závodníků.

Graf 9: Jak rozumí teorii sportovního juda Závodníci

Závodníky hodnotí nejhůře rozhodčí, a to opět extrémně nízkými známkami (v dotazníku samozřejmě vysokými, protože čím větší hodnota proměnné, tím méně tomu daná podskupina rozumí. Ve výpočtu jsem celý výsledek výpočtu vynásobil -1, aby byl graf přehlednější (viz bod: 7.2.3.1: str.:35:)) zatímco závodníci samy sebe hodnotí nejvýše.

7.3. Shrnutí

Celá sociální skupina judistů na mě ze sociologického hlediska působí velmi zvláště. Když si teď procházím dotazníky, skoro to vypadá, že existují čtyři varianty vyplnění podle toho, kdo dotazník vyplňoval. Jinými slovy rozhodčí vyplňovali dotazník tak, trenéři onak, závodníci jinak a tak dále. Proměnná, která v mé datové matici nese název „x1“ a která nese informace o otázce: „Sám sebe byste označil jako“ se ukázala být naprosto stěžejní.

Když si prohlédnete grafy, které jsem vybral, zjistíte, že odpovědi se opravdu velmi liší podle toho, kdo, respektive jaký zástupce jaké složky judistické komunity na ně odpovídal.

Něco podobného jsem na základě četných rozhovorů před výzkumem předpokládal. Ale nemyslel jsem si, že tento jev zde bude přítomen v takové míře.

A nyní k hypotézám:

- Jednotlivé složky tvořící tuto komunitu, chápou svoji pozici v této komunitě jinak, než jak ji chápou ostatní podskupiny.

Tuto hypotézu, se mi podařilo jednoznačně potvrdit. Je zjevné, že každá podskupina sama sebe chápe jinak, než jak ji chápou ostatní, tedy alespoň jedna z odlišných složek judistické komunity.

- Nejméně oblíbená podskupina budou „vyšší funkcionáři“.

Tuto hypotézu si troufám rovněž potvrdit, přestože ne tak jednoznačně. „Vyšší představitelé“ sice byli ostatními složkami judistické komunity hodnoceni nejhůře, to ovšem nemusí nutně znamenat, že jsou nejméně oblíbení. Nicméně na základě mých rozhovorů ze začátku výzkumu a odpovědí v dotazníku tuto hypotézu potvrzují.

7.3.1. Konečný popis jednotlivých složek judistické komunity

Ještě než se dostaneme na úplný závěr, popíšu jednotlivé podskupiny judistické komunity tak, jak je jako sociolog vnímám po dokončení výzkumu i všech výpočtů.

Závodníci:

Do této podskupiny nepatří všichni ti, kteří v judu soutěží, ale všichni ti, kteří identifikují samy sebe jako závodníky. Závodníci považují samy sebe za jakési „produktivní judisty“. Tento termín jsem si vymyslel. A myslím, že přesně vystihuje to, jak závodníci uvažují. V populaci taky máte lidi v produktivním věku, to jsou ti, kteří pracují, potom jdou do důchodu a přesně tak závodníci vnímají ostatní složky, jako důchodce, jako ty, co již s judem skončili a teď jsou v „důchodu“ a dělají trenéry, rozhodčí nebo zastávají vysoké administrativní a podobné funkce⁶. Na začátku jsem tvrdil, že závodníci považují samy sebe za nejdůležitější složku juda, ovšem to, že oni jsou „produktivní judisti“ a ostatní jsou „judisti v důchodu“, jejich pohled na judistickou komunitu reflektuje lépe. Dále jsem napsal, že nejlepší vztahy mají s trenéry, že je ctí jako bývalé závodníky a respektují je i jejich „judistické“ názory a postoje. Za tím si určitě stojím. Z grafů, které jsem viděl, a vlastně i z těch, které uvádím výše (*viz graf 9 str.:39; graf 8 str.:38; graf 7 str.:37; graf 6 str.:37; graf 5 str.:38; graf 4 str.:38*), je vidět i jakýsi pomyslný názorový pakt, který udělali s trenéry. S rozhodčími se závodníci názorově spíše rozcházejí. To, že závodníci v praktické judistické schopnosti rozhodčím příliš nevěří, mohu potvrdit. S vyššími funkcionáři je to podobné jako s rozhodčími, závodníci je hodnotí velmi nízko, i když ne tak nízko jako rozhodčí.

⁶ Vyšší funkcionáři

Zajímavostí ovšem je, že závodníci, až na jednu výjimku, neměli tendenci hodnotit samy sebe u bloku otázek 6 (*viz příloha 3 str.:*) jako nejlepší, čímž se od ostatních podskupin liší.

Trenéři:

Hned první věc, kterou jsem o trenérech v seminární práci na Kulturní systémy v květnu roku 2010 napsal, byla, že tato podskupina se rekrutuje zpravidla z úspěšných závodníků. To byl obrovský omyl. V době, kdy jsem to napsal, jsem se bavil pouze s lidmi z mého okolí, čili reprezentace a špičkových českých oddílů. Od té doby, co jsem to však napsal, jsem absolvoval licenční zkoušky na trenéra druhé třídy a pár dalších školení pro trenéry, a to, co jsem tam viděl, mě vyvedlo z omylu. Nebudu to tady více rozvádět, protože rozhodně nechci nikoho urazit. To, že trenéři samy sebe vnímají jako podskupinu, která judu nejvíce rozumí, se nakonec ukázalo jako pravda. Trenéři měli opravdu velkou tendenci hodnotit samy sebe nejlépe. Trenéři se závodníky mají dobré, někdy dokonce i kamarádské vztahy, což bude pravděpodobně i příčinnou jejich názorové blízkosti. O trenérech jsem také napsal, že s rozhodčími mají asi nejnepřátelštější vztah, což naznačuje jejich vzájemné, velmi nízké hodnocení (v dotazníku samozřejmě vysoké, protože, čím větší hodnota proměnné, tím méně tomu daná podskupina rozumí. Ve výpočtu jsem celý výsledek výpočtu vynásobil -1, aby byl graf přehlednější (*viz bod:7.2.3.1 str.:35*)), takže si i za tímto výrokem stojím. Podobně jako závodníci i trenéři hodnotili vyšší funkcionáře nízko, ne však tak nízko jako rozhodčí.

Rozhodčí:

Na začátku své stručné zmínky o složce judistické komunity, která sama sebe označuje jako rozhodčí, jsem psal o jakési separaci. Tuto separaci jsem ve výzkumu nezkoumal, ani jsem se jí nějak nezabýval, přesto ji však zde chci zmínit. Podle mého názoru je právě tato separace jedním z důvodů, proč jsem tuto podskupinu tak špatně odhadl. To, že rozhodčí budou zaujatí proti trenérům, jsem tušil a moje tušení se potvrdilo. Ovšem takhle silnou negativní tendenci vůči závodníkům jsem tedy nečekal. Když jsem se před zahájením výzkumu ptal některých rozhodčích, zda si myslí, že z výše uvedených složek judistické komunity rozumí judu nejvíce, většinou řekli, že ne. Ovšem vždy dodali něco

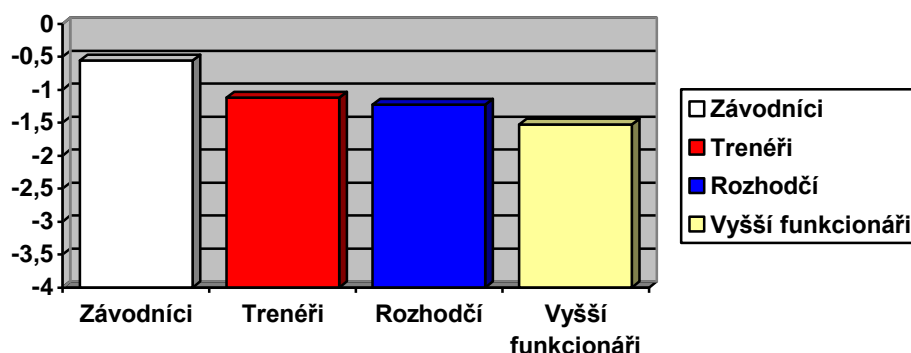
v tom smyslu, že vidí judo „jinými očima“, očima, kterými se na něj závodník nebo trenér nikdy nebude schopen podívat. Ovšem tento pohled zřejmě z rozhodčích, tedy alespoň podle nich samotných, dělá judistické experty, protože stejně jako ostatní podskupiny s výjimkou závodníků hodnotili i rozhodčí sami sebe nejlépe. Podobně jako trenéři mají jakýsi pomyslný názorový pakt se závodníky, mají i rozhodčí pomyslný názorový pakt s vyššími funkcionáři, i když ani zdaleka ne tak silný jako právě závodníci s trenéry.

Vyšší funkcionáři:

To je úzká podskupina lidí, kteří zastávají ty nejvyšší funkce, jako jsou např. hlavní sekretář Českého svazu juda, svazový trenér, předseda České judistické asociace, prezident Evropské judistické federace, prezident Světové judistické federace apod. Přesto se jako vyšší představitel označili i lidé, od kterých bych to nečekal, a naopak ti, od kterých bych čekal, že se identifikují jako vyšší funkcionáři, se identifikovali jako trenéři nebo rozhodčí. Ze všech složek judistické komunity jsou to právě vyšší funkcionáři, kteří sami sebe hodnotili ze všech nejlépe. Krom toho se u nich objevila podobná tendence jako u rozhodčích, což jsem popsal výše. Obecně se dá říct, že vyšší funkcionáři jsou podskupinou nejméně oblíbenou, soudě podle hodnocení, které dostávali od ostatních podskupin judistické komunity.

Na začátku výzkumu jsem si stanovil ještě jednu otázku, kterou jsem doposud nezodpověděl, a sice jaká podskupina (nebo-li složka judistické komunity) chápe svoji pozici v sociální skupině nejlépe. Pro tento účel jsem vytvořil graf, který ukazuje, jak se liší sebereflexe složky sociální komunity od hodnocení ostatních složek této komunity.

Graf 9: Jak dobře jednotlivé složky judistické komunity chápou svoji pozici ve skupině

Nejlépe jsou na tom závodníci, jejichž vlastní průměrné hodnocení se od ostatních lišilo nejméně. Na druhém místě jsou trenéři, potom rozhodčí a nejhůře chápou svoji pozici v judistické komunitě vyšší funkcionáři.

7.4. Závěr

Celý proces psaní této bakalářské práce (včetně příprav) mi trval dva roky. Celou metodickou studii a výzkum jsem dělal sám, včetně tisku dotazníků, nahrání dat do SPSS a podobně. Přestože můj výzkum je zaměřen na velmi úzkou skupinu obyvatelstva, Český svaz juda v současné době registruje jen něco málo přes osm tisíc judistů, dal mi tento výzkum hodně práce. Původně jsem chtěl svoji práci prezentovat pouze jako případovou studii, prezentovat výsledky výzkumu a podobně. Po četných konzultacích s panem Profesorem Kandertem jsem se rozhodl pojmout svoji práci jako metodologickou studii, což s sebou neslo zevrubné líčení celého výzkumného procesu, včetně prezentování výsledků.

Co se týče metody výzkumu, musím říct, že judistická komunita je poměrně malá (asi 8 tisíc členů). U malých skupin se lépe aplikují kvalitativní metody výzkumu. Předvýzkum dopadl dobře, ale když jsem se pokusil celý výzkum udělat kvalitativně, ukázalo se, že postrádám takt a verbální obratnost

k tomu, abych mohl získávat kvalitní data. Výzkum jsem tedy pojal kvantitativně. Celý výzkum proběhl bez vážných komplikací, bohužel při analýze jsem zjistil, že dotazník, který jsem použil ke sběru, není tak dobrý, jak by měl být. Následkem čeho se mi nepodařilo objevit zdaleka tolik informací a pozitivních korelací, kolik bych chtěl. Naplno se tedy projevila velká nevýhoda kvantitativního výzkumu, a sice ta, že chyby, které neobjevíme při pilotáži, vyplují na povrch až při analýze dat, kde už nejdou odstranit.

Aplikace teorie kulturního kapitálu by vyžadovala daleko důkladnější výzkum již od začátku, a tak můžu jen předpokládat, že rozdílné kompetence hrají důležitou roli ve stratifikaci neboli rozdělení judistů na závodníky, trenéry, rozhodčí a vyšší představitele.

Jak jsem ve své práci popisoval, sociologický výzkum vyžaduje neustálé opravování svých vlastních chyb. Zkušený výzkumník jich pochopitelně dělá méně, nicméně dělá je každý. Pokud by vědec chyby nedělal, byly by třeba pilotáže a podobné procedury naprosto zbytečné.

7.4.1. Stručné výsledky výzkumu

Nejblíže k sobě mají trenéři a závodníci. Rozhodčí jako by stáli proti nim. Tyto dvě pomyslně válčící strany se navzájem příliš nerespektují a důrazně se kritizují. Vyšší funkcionáři jsou nejméně oblíbenou složkou celé judistické komunity, nejblíže však mají k rozhodčím, zároveň jsou rovněž složkou, která nejhůře chápe svoji pozici v této komunitě, naopak závodníci jsou na tom z tohoto hlediska nejlépe.

7.5. Conclusion

The whole process of writing this bachelor thesis (including the preparation) took me two years. I did myself the whole study and research including the printing of the questionnaire, uploading data into SPSS ect. Even though my research is aimed to very small group of people, there are only over eight thousand judo men registred in Czech Judo Federation, it took me a lot of time. Initially I wanted to present my thesis only as a case study, but after many consultations with professor Kandert I decided to conceive it as metodological study which involved thorough description of the whole research process, including the presentation of the results.

I have to admit that the fact that judo community is that small (approximately eight thousand members) affected the method of the research. It is better to use qualitative research methods. The partial study went well, but when I tried to make the whole research qualitatively, I learnt that I was missing the verbal skills necessary to gain high quality data. So I decided to conceive the research quantitatively. The whole research proceeded without any serious complication. Unfortunately during the analysis I learnt that the questionnaire I had used to collect data is not as good as it should have been. Therefore I did not manage to gain as much information as I planned.

Much more thorough research would be necessary to applicate the theory of cultural capital so I can only expect that different competences play an important role in dividing judomen into coaches, referees, competitors a higher officials.

As I described in my thesis, sociological research requires continuous correction of their own mistakes. Experienced researcher makes naturally fewer mistakes. However, everyone makes some. If a researcher did not make them, we would not need pilot studies and procedures like that would be pointless. During my work I learnt one very disturbing thing. A man do not realize his mistakes untill analyzing the data and at that moment he cannot do anything with that.

7.5.1. Brief results of the research

In conclusion the closest to each other are coaches and competitors. The referee seemed to stand against them. These two imaginary warring parties do not respect each other too much, and strongly criticize each other. The higher officials are the least popular components of the entire judo community, but they are closest to the referees. At the same time they are also the component, which sees its worst position in this community, while competitors are doing best in this respect.

8. Přílohy

V přílohách mám svoji seminární práci ke kurzu Kulturní systémy z roku 2010, tezi o bakalářské práci, závěrečnou verzi dotazníku, vzor pro vyplňování bloku otázek 6 ve finální verzi dotazníku a příkazy se sintru SPSS.

8.1. Příloha 1

Judo - [Džu-do] je sportovní disciplína, jejíž název pochází z japonštiny. Skládá se ze dvou japonských slov „džu“ – lehká, jemná, „do“ – cesta. Vzniklo v roce 1882 v Japonsku. První judistická škola vznikla v tomto roce v Tokiu, jmenovala se Kodokan a jejím zakladatelem a zároveň i zakladatelem juda obecně byl subtilní Jigoro Kano. V té době se v Japonsku učily různé styly jiu-jitsu, každá škola učila svoji modifikaci. Jednou z těchto modifikací bylo i judo. Dnes se často tvrdí, že judo přišlo jako první s konceptem využívání soupeřovy síly a váhy proti němu samotnému. To ovšem není tak úplně pravda, tato metoda boje je jedním z pilířů starého jiu-jitsu. Jigoro Kano studoval jako průměrný žák na několika školách různé styly jiu-jitsu a díky své drobné postavě na vlastní kůži cítil, které techniky jsou pro styl boje využívání soupeřovy energie neúčinnější, ty potom sám upravil a zkompletoval do systému technik pěti skupin. Tento bojový styl sám nazval judo. Jiu-jitsu bylo bojové umění, jehož cílem bylo soka zabít nebo zmrzačit. Jigoro Kano ovšem chtěl svoje judo poměřit s tehdejší nejlepší školou jiu-jitsu, proto vymyslel soubor pravidel, které se v upravené formě aplikují dodnes (například tehdy byly dovoleny i údery a kopy, což dnes není). Kodokan uspořádal turnaj, utkal se v něm s tehdejší nejlepší školou jiu-jitsu, z jedenácti utkání Kodokan vyhrál sedm a čtyři skončily remízou. O té doby bylo judo v Japonsku oficiálně uznáno jako bojový styl. Dnes je judo v Japonsku dokonce nejpopulárnějším sportem vůbec.

Judo je ostatně v současné době velmi populární po celém světě, například ve Francii nebo Brazílii je druhým nejpopulárnějším sportem po fotbale. Světová organizace UNESCO dokonce nedávno vyhlásila judo za nejvhodnější sport pro děti a mládež.

Judo je v programu olympijských her od roku 1964, a co se týká celosvětové konkurence, je na tom podobně jako plavání nebo atletika. Bohužel, u nás se judo netěší zdaleka takové popularity jako jinde ve světě.

Na otázku, zda judisté jsou kulturní skupinou či ne, nemám zatím jednoznačnou odpověď. Co ale vím určitě, že IJF (International judo federation) se snaží prezentovat judo jako kulturní společenský systém, jak už napovídá nové motto IJF: „Judo, more than sport“. Judo je výchovný systém, vede jednotlivce k úctě k ostatním, k autoritě i k soupeři. IJF se pokouší vytvořit jakousi judistickou komunitu, kde by se všichni respektovali, znali a přátelili se. Dokonce

máme i vlastní stránky, které se stále více přibližují konceptu facebooku. Ovšem realita je jiná. Na toto téma neexistuje bohužel žádný výzkum, takže se nemám o co opřít. Nicméně judo jako komunita se skládá ze závodníků, rozhodčích, trenérů a vyšších funkcionářů. Příslušníci této podskupiny se na mezinárodní úrovni scházejí a přátelí a k ostatním třem podskupinám chovají větší či menší zášť a despekt. A právě popisu těchto podskupin a jejich vzájemným vztahům bych se teď rád věnoval. Neměl jsem čas vytvářet nějaký sofistikovaný dotazník nebo se tázat dostatečného počtu lidí. Jako zdroj pro následující informace mi posloužily krátké strukturalizované rozhovory s lidmi z prvních tří podskupin.

Závodníci (competitors): Do této podskupiny nepatří všichni ti, kteří v judu soutěží, ale všichni ti, kteří identifikují samy sebe jako závodníky. Jak jsem zmínil výše, na toto téma nikdy nebyl uskutečněn žádný výzkum, proto budu mluvit sám za sebe, neboť já mám jak trenérskou licenci, tak licenci rozhodčího. Přestože se rozhodování zápasů a především trénování věnuji často, identifikuji sebe jako závodníka. Na ostatní podskupiny mám podobný názor, jako ten, který za chvíli prezentuji. Závodníci identifikují samy sebe jako nejdůležitější složku juda. Nejlepší vztahy mají s trenéry, ctí je jako bývalé závodníky a respektují je i jejich „judistické“ názory a postoje. Vztahy s rozhodčími jsou spíše chladné. Nesetkal jsem se ani s jedním úspěšným nebo dříve úspěšným závodníkem, který by sám sebe identifikoval jako rozhodčího. Závodníci považují rozhodčí za takové nemotorné nešiky, kteří mají judo sice rádi, ale moc jim nešlo, tak alespoň začali rozhodovat utkání. Jeden můj kamarád, se kterým jsem v souvislosti s touto prací na toto téma hovořil, mi řekl doslova: „Rozhodčí... to jsou takoví teoretici. Hustý by bylo půjčit jim kimono, ať nám něco ukážou.“ Obecně bych řekl, že tvrzení, že závodník rovná se praktik a rozhodčí rovná se teoretik, přesně vykresluje povahu vztahu mezi těmito dvěma podskupinami.

Trenéři (trainers): Tato podskupina se rekrutuje zpravidla z úspěšných závodníků. Samy sebe vnímají jako skupinu, která judu nejvíce rozumí. Se závodníky mají dobré, někdy dokonce i kamarádské vztahy. S rozhodčími mají asi nejnepřátelštější vztah. Vzhledem k tomu, že trenéři jsou bývalí závodníci, jejich pohled na rozhodčí je velmi podobný.

Rozhodčí (judges): Složka rozhodčích se od výše popsaných složek liší především svou separací. Příklad: Po skončení nějaké větší soutěže, třeba extraligy, všichni závodníci, jak ti poražení, tak vítězové, jdou večer někam na pivo a za zábavou společně s trenéry a s fanoušky. Rozhodčí jdou samozřejmě po náročném dni taky na nějaké to pivko, ovšem nikdy společně se závodníky, dokonce se klade velký důraz na to, aby se tyto dvě podskupiny večer po soutěži nepotkaly, ne snad proto, že by hrozilo nějaké násilné chování, ale setkávání těchto podskupin je zkrátka jistými nepsanými pravidly, o kterých každý ví, ale nikdo o nich nemluví, zakázán. Jak jsem již zmínil výše, rozhodčí mají velmi napjaté vztahy s trenéry. Z pohledu rozhodčích se ovšem není čemu divit. Trenéři na ně během utkání pokřikují a komentují nahlas jejich výkon. Na mezinárodní úrovni je toto chování pravidly zakázáno a může vést k vykázaní trenéra z haly, nebo dokonce k diskvalifikaci jeho svěřence. Ovšem na místních soutěžích, ale i například na mistrovství republiky, českém poháru a extralize se toto chování trenérů toleruje, ačkoliv na mezinárodních „áčkových“ turnajích by toto chování tolerováno nebylo. Přestože rozhodčí jsou, nebo se snaží být, objektivní, mají své oblíbené závodníky. Ovšem na otázku, zda mají nějakého oblíbeného trenéra, většinou jen nechápavě vrtí hlavou. Ptal jsem se rozhodčích, zda si myslí, že z uvedených tří podskupin rozumí judu nejvíce. Většinou řekli, že ne. Ovšem vždy dodali něco v tom smyslu, že vidí judo „jinýma očima“, očima, kterými se na něj závodník nebo trenér nikdy nebude schopen podívat.

Vyšší funkcionáři: To je úzká podskupina lidí, kteří zastávají ty nejvyšší funkce, jako jsou např.: hlavní sekretář Českého svazu juda, svazový trenér, předseda České judistické asociace, prezident Evropské judistické federace, prezident Světové judistické federace apod. Jsou to právě oni, kteří v poslední době hodně měnili pravidla juda, a tím si znepřátelili, velkou část judistické obce. S těmito lidmi jsem neměl v době psaní této seminární práce možnost mluvit. Takže se zde pokusím nastínit postoj ostatních podskupin vůči této složce juda.

Protože tito vyšší funkcionáři se také rekrutují z bývalých vynikajících závodníků, současní závodníci k nim do jisté míry i vzhlížejí. Ovšem postoj závodníků k těmto lidem by se dal shrnout větou: „Oni v mládí vyhráli, co se dalo, klobouk dolů, ale tomu současnému judu už prostě nerozumějí.“

Postoj trenérů je v podstatě totožný se závodnickým. Doplněný o výtky k některým konkrétním lidem, že by se měli občas na nějaký turnaj jet podívat, než zase budou vymýšlet nějaké změny pravidel.

Mezi rozhodčími jsem nenašel na tuto podskupinu žádný jednotný postoj. Každý mi tvrdil něco jiného.

Pokud se tedy vrátíme k otázce, zda se judisté chovají jako kulturní skupina, jednoznačnou odpověď nenalezneme. Teoreticky ano, všichni judisté používají stejný symbolický jazyk, stejný slang. V rámci podskupin, které jsem zde vytyčil, jsou i dost podobné názory na klíčové otázky. V rámci jednotlivých podskupin jsou v zásadě ostatní podskupiny chápány a interpretovány nejen významově stejně, ale dokonce i stejnými slovy. Odpovědi, na některé otázky se ovšem zdají být nezávislé na příslušnosti k té či oné podskupině. Například přímá otázka na názor k nedávné poměrně razantní změně pravidel, vyvolává zhruba stejné pozitivní i negativní reakce napříč všemi podskupinami.

Pádny argument, proč judisty nepovažovat za kulturní skupinu, jsem našel pouze jeden. V kulturní skupině by každý jednotlivec nebo skupina jednotlivců měli přesně chápat svoji úlohu a pozici v daném společenství. U judistů tomu tak není. Ať jsem se ptal zástupců kterékoliv výše zmíněné podskupiny, vždy chápal svoji pozici (nikoliv úlohu) jinak, než jak ho chápali zástupci ostatních podskupin. Například zhruba polovina závodníků, se kterými jsem prováděl strukturalizovaný rozhovor, mi řekla, že rady ohledně technik a chvatů od rozhodčího považují za urážku a mnohdy se vyjadřovali hanlivě o jejich judistických schopnostech. Naproti tomu většina rozhodčích považuje za naprosto normální radit závodníkům (samozřejmě ne při zápase), protože oni judu přece taky rozumějí. Z toho vyplývá, že většina sporů vzniká z nepochopení pozic jednotlivých podskupin.

Po zvážení všech argumentů a zohlednění kulturně historického dědictví viz str.: 1, bych navzdory problémům zmíněných v předchozím odstavci, judisty za kulturní skupinu označil.

Metodika: Tázal jsem se pouze 30 lidí (judistů), do jaké podskupiny by se sami zařadili. Poté jsem se ptal na jejich obecný subjektivní postoj k ostatním výše zmíněným podskupinám. Pak jsem se ptal na názor na změnu způsobu

olympijské kvalifikace, na změnu pravidel, na nedávné změny v legislativě českého svazu juda a na některé konkrétní lidi (dvojnásobný juniorský mistr světa Lukáš Krpálek, reprezentační trenér mužů Petr Lacina, nejmladší česká mezinárodní rozhodčí Michaela Prokešová, generální sekretář českého svazu juda Pavel Volek). Při rozhovoru jsem respondentům řekl, že pracuji na seminární práci ke kurzu Kulturní systémy a že se v ní snažím dokázat, že judisté jsou kulturní skupina. Po dokončení rozhovoru jsem si udělal stručné poznámky, (nikdy jsem si nedělal poznámky během rozhovoru, protože jsem chtěl vyloučit možnost, že by to mohlo respondenty znervózňovat). Dotázal jsem se celkem osmnácti závodníků, pěti trenérů a sedmi rozhodčích. Jeden rozhovor trval dvě až pět minut.

8.2. Příloha 2

Téma výzkumu: Kulturní skupina – judisté

Dotazník: Základem výzkumu bude dotazníkové šetření provedené u 100 – 150 respondentů. V seminární práci ke kurzu „Kulturní systémy“ jsem zjistil, že judistickou komunitu lze velice jednoduše rozdělit do čtyř skupin: závodníci, trenéři, rozhodčí a vyšší funkcionáři (těch je zdaleka nejméně). V mém dotazníku si každý vybere, do jaké podskupiny patří, což bude klíčová otázka. V další části dotazníku budou otázky zjišťující postoj respondenta k ostatním podskupinám. Potom respondent zhodnotí podskupinu, do které sám sebe zařadil. Předposlední blok otázek se bude týkat konkrétních judistických osobností a témat, která jsou mezi judisty v současné době hodně konzultována (např. změna pravidel, nebo změna olympijské kvalifikace). V závěru dotazníku bude respondent tradičně požádán o vyplnění několika demografických údajů (pohlaví, věk apod.). Vzhledem k tomu, že já sám jsem součástí judistické komunity, není pro mě problém odhadnout, kdo se zařadí do jaké podskupiny. Této skutečnosti využiji k tomu, abych měl soubor respondentů rozdělen tak, aby výzkum opravdu měl smysl. Jistě by nebylo dobré, kdybych měl 80% „závodníků“ a půl procenta „vyšších funkcionářů“.

Závodníci 40% (v základním souboru je jich samozřejmě více, ale výzkum, který zkoumá vztahy mezi podskupinami, by neměl význam, pokud bych měl ve výběrovém souboru 80% členů jedné ze čtyř podskupin.), rozhodčí 25%

(v základním souboru jich je méně), trenéři 25% (v základním souboru jich je méně), vyšší funkcionáři 10% (v základním souboru jich je podstatně méně, budu rád, když jich vůbec tolik seženu).

Hypotézy:

- Jednotlivé podskupiny tvořící tuto komunitu, chápou svoji pozici v této komunitě jinak, než jak ji chápou ostatní podskupiny.
- Nejméně oblíbená podskupina budou „vyšší funkcionáři“.
- Nedávná změna pravidel, bude všemi podskupinami, kromě podskupiny „vyšší funkcionáři“ spíše kritizována.
- Nedávná změna olympijské kvalifikace, bude všemi podskupinami, kromě podskupiny „vyšší funkcionáři“ spíše kritizována.
- Nedávná změna systému světového žebříčku, bude všemi podskupinami, kromě podskupiny „vyšší funkcionáři“ spíše kritizována,

Cíl výzkumu: Cílem mého výzkumu je zjistit, která podskupina nejlépe chápe svoji pozici v této komunitě. Dalším cílem mé práce bude zkoumání vztahů mezi jednotlivými podskupinami.

8.3. Příloha 3

Dotazník pro členy judistické komunity.

1. Sám sebe by, jste označil/la jako
(můžete zvolit pouze jednu možnost)

(ředitel střediska, předseda oddílu, svazu apod.)

1. Závodníka
2. Trenéra
3. Rozhodčího
4. Vyššího představitele

2. Jaký je váš postoj k nedávné změně pravidel?

1. Zcela s ní souhlasím.
2. Spíše souhlasím.
3. Spíše nesouhlasím.
4. Zcela nesouhlasím.
5. Je mi to úplně jedno.

3. Jak se zajímáte o současné vrcholové judo?
(mezinárodní turnaje, reprezentace apod.)

1. Hodně se zajímám.
2. Trochu se zajímám.
3. Nezajímám se.

4. Jak se zajímáte o současné národní judo?
(MČR, ČP, 1. Liga, Extraliga apod.)

1. Hodně se zajímám.
2. Trochu se zajímám.
3. Nezajímám se.

5. Jak se zajímáte o současné dětské/žákovské judo?
(Soutěže žáků, přípravky apod.)

1. Hodně se zajímám.
2. Trochu se zajímám.
3. Nezajímám se.

Vyplní tazatel

10.U?:

6. Přiřaďte každé níže uvedené skupině číslo podle toho, která skupina nejvíce rozumí dané problematice. Přičemž 1 je nejvíce a 4 je nejméně. V jednom řádku se žádné číslo nesmí opakovat.

Příklad:

	Závodník	Trenér	Rozhodčí	Vyšší představitel
Otázka	4	2	3	1
Kondiční příprava závodníka				
Technicko-taktická příprava závodníka				
Znalost a výklad pravidel				
Atraktivita juda pro laickou veřejnost				
Praktické zvládnutí technik				
Teoretické zvládnutí technik				

7. Jak dlouho jste členem/členkou Judistické komunity (jak dlouho děláte judo?)

1. méně než 5 let
 2. 5 až 10 let
 3. 11 až 15 let
 4. 16 až 20 let
 5. déle než 20 let
- Zhruba: ____ +/- 5 let

8. Pohlaví?

1. muž
2. žena

9. Věk?

8.4. Příloha 4

Vzor:

6. Přiřaďte každé níže uvedené skupině číslo podle toho, která skupina nejvíce rozumí dané problematice. Přičemž 1 je nejvíce a 4 je nejméně. V jednom řádku se žádné číslo nesmí opakovat. Všechna políčka musí být vyplněna.

Závodník

Trenér

Rozhodčí

Vyšší představitel

Skákání na pérovací tyči	3	2	4	1
Chůze po ruce	4	2	1	3
Počítačové hry	4	1	3	2
Populární literatura	3	4	2	1
Strečink a protahování	4	3	2	1
Gymnastika a obratnost	1	2	3	4

8.5. Příloha 5

GET

FILE='C:\JARDA\Bakalářská Práce\judo vyzkum.sav'.

fre all.

des var all.

8.6. Příloha 6

GET

FILE='C:\JARDA\Bakalářská Práce\judo vyzkum.sav'.

SORT CASES BY x1.

SPLIT FILE LAYERED BY x1.

FREQUENCIES

VARIABLES=x2

/STATISTICS=STDDEV RANGE MEAN MEDIAN

/ORDER= ANALYSIS .

8.7. Příloha 7

GET

FILE='C:\JARDA\Bakalářská Práce\judo vyzkum.sav'.

SELECT IF x8=2.

SORT CASES BY x1.

SPLIT FILE LAYERED BY x1.

FREQUENCIES

VARIABLES=x2

/STATISTICS=STDDEV RANGE MEAN MEDIAN

/ORDER= ANALYSIS .

8.8. Příloha 8

GET

FILE='C:\JARDA\Bakalářská Práce\judo vyzkum.sav'.

COMPUTE zajem = MEAN(x3,x4,x5).

fre zajem.

SORT CASES BY zajem.

SPLIT FILE LAYERED BY zajem.

FREQUENCIES

```
VARIABLES=x2  
/STATISTICS=STDDEV RANGE MEAN MEDIAN  
/ORDER= ANALYSIS .
```

8.9. Příloha 9

GET

```
FILE='C:\JARDA\Bakalářská Práce\judo vyzkum.sav'.
```

```
SELECT IF x1=1.
```

```
SORT CASES BY x10.
```

```
SPLIT FILE LAYERED BY x10.
```

FREQUENCIES

```
VARIABLES=x2  
/STATISTICS=STDDEV RANGE MEAN MEDIAN  
/ORDER= ANALYSIS .
```

8.10. Příloha 10

GET

```
FILE='C:\JARDA\Bakalářská Práce\judo vyzkum.sav'.
```

```
COMPUTE za_prv = MEAN(x6a1,x6b1).
```

```
FREQUENCIES za_prv.
```

```
COMPUTE tr_prv = MEAN(x6a2,x6b2).
```

```
FREQUENCIES tr_prv.
```

```
COMPUTE ro_prv = MEAN(x6a3,x6b3).
```

```
FREQUENCIES ro_prv.
```

```
COMPUTE vp_prv = MEAN(x6a4,x6b4).
```

```
FREQUENCIES vp_prv.
```

```
COMPUTE za_tch = MEAN(x6e1,x6f1).
```

```
FREQUENCIES za_tch.
```

```
COMPUTE tr_tch = MEAN(x6e2,x6f2).
```

```
FREQUENCIES tr_tch.
```

```
COMPUTE ro_tch = MEAN(x6e3,x6f3).
```

```
FREQUENCIES ro_tch.
```

```
COMPUTE vp_tch = MEAN(x6e4,x6f4).
```

FREQUENCIES vp_tch.

COMPUTE za_tsj = MEAN(x6c1,x6d1).

FREQUENCIES za_tsj.

COMPUTE tr_tsj = MEAN(x6c2,x6d2).

FREQUENCIES tr_tsj.

COMPUTE ro_tsj = MEAN(x6c3,x6d3).

FREQUENCIES ro_tsj.

COMPUTE vp_tsj = MEAN(x6c4,x6d4).

FREQUENCIES vp_tsj.

9. Použitá literatura

1. Bourdieu, P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. in R. Brown (ed.). *Knowledge, Education, and Cultural Change*. London: Tavistock, 1973. p. 71–84
2. Collins, R. *Interaction Ritual Chains*. Princeton: Princeton University Press, 2004
3. Čechák, V., Linhart, J. *Sociologie sportu*. Praha: Olympia, 1986, 240 s.
4. De Graaf, N. D., P. M. De Graaf, G. Kraaykamp. Parental Cultural Capital and Educational Attainment in the Netherlands: A Refinement of the Cultural Capital Perspective. *Sociology of Education*, 2000, 73, p. 92-111
5. DiMaggio, P. Social Structure, Institutions, and Cultural Goods: The Case of the United States. in P. Bourdieu, J. S. Coleman (eds.) *Social*, 1991, p. 133–155
6. Duffková, J. Sociologie životního stylu. In: Kabátek, A. a kol. *Sociologické texty II*. Praha: Karolinum, 1994. s. 111.
7. Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál 2008, 407 s.
8. Choutka, M. *Sport a společnost*. Praha: Olympia, 1978, 168 s.
9. Keller, J. *Úvod do sociologie*. Praha: SLON, 1995, 204 s.
10. Klaus, G., Buhr, M. *Filozofický slovník*. Praha: Svoboda, 1985, 481 s.
11. Klofáč, J., Tlustý, V. *Současná empirická sociologie*. Praha: Orbis, 1959, 231 s.
12. Lietaer, B. O vlivu darů na soudržnost komunit In *Budoucnost peněz*, Košice: paradigma.sk, 2005, s. 167-174

13. Lamont, M., Lareau, A. Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in *Recent*, 1988,
14. Mareš, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: SLON, 248 s,
15. Punch, K.F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008, 152 s.
16. Reichel, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada 2009, 192 s.
17. Slepíčková, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolinum, 2000, 112 s.
18. Sutton-Smith, B. The Sporting Balance. In: Albonico, R. a Pfister-Binz, K. (eds.), *Sociology of Sport*. Birkhäuser Verlag Basel, 1971, p. 106
19. Šmídová, O. Životní styl a styl života. In Alan J., Machonin, P. (eds.). *Jak se rodí sociologický výzkum*. Praha: Karolinum, 1991 , s. 128–133
20. Toffler, A. *Šok z budoucnosti*. Praha: Práce, 1992, 284 s.